

Samenlevingsopbouw

Differentiatie

Opbouwwerk: een opleidingsvariant die de aansluiting tussen CMV en werkveld vergroot

Prijsuitreiking Panel Toetsing Buurt-Wijk- en Dorpskranten weer zeer geslaagd

De Wenswijk, een project om kinderen te betrekken bij hun leefomgeving, creëert positieve aandacht voor de hele buurt

Ten geleide

Colofon

Samenstelling en redactie:

Fenny Gerrits, (hoofredactie),
Coby van Geffen (eindredactie),
Ed Kooger, Wil van de Leur
en Kees Stuuroop.

Administratieve ondersteuning:
Patty Schellekens en John
Struiken.

Cartoon pag.13 Marnix Rueb.
Foto/illustratie omslag:

St. Echte Welvaart.

Vormgeving/DTP: John Struiken.

Druk: Stimio Meteren.

Abonnementen:

De jaarabonnementsprijs
bedraagt €40,- voor het eerste en
€37,- voor het tweede en verdere
abonnementen. Losse nummers
kosten €7,50- (Prijzen exclusief
portokosten.)

Opzegging van abonnementen
dient schriftelijk vóór 1 december
te geschieden.

ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51,
2512 EX Den Haag,
Telefoon: 070-380 4431,
faxnummer: 070- 380 9973.

E-mail:

info@opbouwwerk.nl

Internet: www.opbouwwerk.nl

Advertentie tarieven zijn op aan-
vraag verkrijgbaar.

Kopijsluitingsdatum volgende nr.:

24-11-'03

 LANDELIJK
CENTRUM
OPBOUWERK

In het kader van het initiatief 'weven aan samen leven' is onlangs het Opbouwcahier 9, getiteld 'Onteigening' in tijden van vraagsturing en accountability ten doop gehouden. De gemeenschappelijke analyse van de auteurs is dat alleen een alerte en aanwezige overheid en professionals mensen uitdagen om in beweging te komen. Ook de twee aanwezige Tweede Kamerleden sloten zich aan bij de teneur van de publicatie.

In de rubriek Platteland vindt u een verslag van een bezoek dat een groep ambtenaren, bestuurders en andere professionals bracht aan Denemarken en Zweden. Doel was te leren van de jarenlange ervaring van de Scandinaviërs op het terrein van multifunctionele accommodaties op het platteland.

De differentiatie opbouwwerk van de Hogeschool Rotterdam bestaat inmiddels twee jaar. Fenny Gerrits ging over deze differentiatie in gesprek met Peter Dijkstra van de Hogeschool. Op pagina 14 geeft Leida Schuringa een aantal richtlijnen voor het opstarten van multiculturele accommodaties, dit naar aanleiding van haar inleiding op een miniconferentie ter voorbereiding van een nieuw multicultureel vrouwen-centrum in Amsterdam Noord.

De Wenswijk (pagina 22), een initiatief van stichting Echte Welvaart is niet alleen een project om kinderen te betrekken bij hun leefomgeving, maar gaat ook over de wens daar met anderen aan te werken. Een schone wijk is immers een basis voor een solide sociale structuur.

Het Panel Toetsing Buurt- Wijk- en Dorpskranten maakte in Amsterdam drie bewonersorganisaties blij met waarderingsprijzen voor de beste vormgeving en presentatie, integrale veiligheid en maatschappelijk relevantie. Dr. Gradus Hendriks reikte de naar hem genoemde trofee uit aan de Amsterdamse Plantage-Weesper Buurtkrant. Meer daarover op pagina 26.

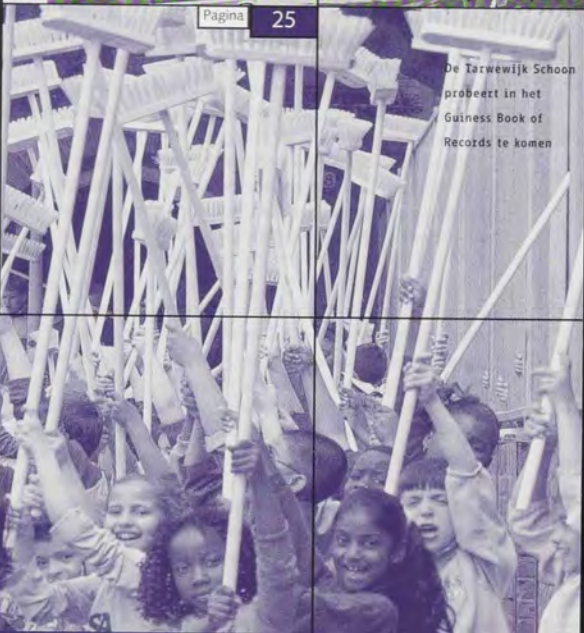
Pagina 6

Skanderborg Kulturhuset

Inhoud

4. Nieuwe kansen voor 'weven aan samenleven', Fenny Gerrits
7. LCO-Platteland, *The house is the fysical frame around a process*, Dick Meesterberends
10. Differentiatie Opbouwwerk: een opleidingsvariant die de aansluiting tussen CMV en werkveld vergroot, Fenny Gerrits
12. Kennisnetwerk Sociaal Beleid: Door de bomen het bos zien!
13. Cartoon, 'Bonnenboekje moet gulle gever geruststellen', Marnix Rueb
14. 'Noem mij bij mijn naam', Multicultureel Vrouwencentrum Amsterdam Noord, Leida Schuringa
17. Aankondiging Vakconferentie Opbouwwerk 2003, donderdag 20 november
18. Dorpsvisie voor een leefbaar Venhorst 2015, Jolanda Luijten
20. Kiosk, Jos van Meeuwen,
22. De Wenswijk creëert positieve aandacht voor de buurt, Coby van Geffen
26. Prijsuitreiking Panel Toetsing Buurt- Wijk- en Dorpskranten zeer geslaagd, Fenny Gerrits
28. Toetsingsronde 2004 van start
29. Knopen versterken, Prisma brengt samenwerkingspartners bij elkaar; en: Vlaamse Week van het Opbouwwerk
30. Afrikaanderwijk, mooiste wijk, Coby van Geffen
32. Kennisdag Sociaal Vitaal Platteland; en: Dertig jaar Novibkalender
33. Stad en Land, Coby van Geffen
40. Advertentie

Nieuwe kansen voor 'weven

In Perscentrum Nieuwspoort vond onlangs een bijzondere bijeenkomst plaats. Het Opbouwcahier nr. 9, getiteld: 'Onteigening' in tijden van vraagsturing en accountability werd ten doop gehouden. De auteurs professor dr. Jan Willem Duyvendak, professor dr. Geert van der Laan en drs. Lex Veldboer hebben op verzoek van het Landelijk Centrum Opbouwwerk een studie verricht naar het ont-eigeningsvraagstuk in het kader van het initiatief 'weven aan samen leven'.

De neerslag bestaat uit een aantal opstellen die zijn gebundeld in het nieuwe Opbouwcahier. Ten behoeve van de bijeenkomst op 22 september was een programma gemaakt dat bestond uit inleidingen en discussies tussen de auteurs en enkele Tweede Kamerleden die activerend wel-zijnsbeleid in hun portefeuilles hebben. Voorzitter van dit debat, waarin ook de zaal nadrukkelijk werd verzocht zich te mengen, was Eerste Kamerlid en lector Sociale Interventie aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, drs. Bert Middel. Hij verrichtte de aftrap in de geest van onderstaande tekst die ook in de uitnodiging was opgenomen.

Geen FACTOR maar ACTOR

De huidige sociaal-economische situatie en maatschappelijke ontwikkelingen rond grijping en interculturaliteit maken allerlei nieuwe sociale arrangementen noodzakelijk. Binnen nieuwe en bovenal kleinschalige verbanden zullen burgers tezamen hun verantwoordelijkheid willen nemen. Hernieuwd particulier en maatschappelijk initiatief zal in coöperatief verband evenwicht aanbrengen binnen de sociale architectuur van onze samenleving.

In de achterliggende jaren zijn burgers in toenemende mate in hun handelen beperkt tot klant, afnemer of consument. Om mensen weer initiatief en verantwoordelijkheid te laten nemen is facilitering op tal van terreinen van wezenlijk belang. Pas dan krijgt het weven aan 'samen leven' kans. Ook dan ontstaat er dynamiek in het samenspel tussen bewoners, overheden, instellingen en beroepskrachten. Dit vergt een cultuuromslag binnen instanties en instellingen, opdat kleinschalig initiatief maatschappelijke steun krijgt zonder het gevaar te lopen dat 'onteigening' plaatsvindt door overheden en instanties.

Daarna was het woord aan Wil van de Leur die de recente producten memoreerde die in het kader van het LCO-initiatief 'weven aan samen leven' zijn gepresenteerd: het boekje Dragers en Schragers (van Hansje Galesloot) en de Grote Kleine Kansentlas (van Peter Voogt en Harry Broekman). In die publicaties worden uitdagingen besproken waar men nog wel wat mee kan. Met een beetje ondersteuning van het opbouwwerk, bijvoorbeeld. Maar onteigening is een andere zaak. Dat ontstaat door een (bijna fatale) combinatie van grootschaligheid en regelgeving op nagenoeg ieder levensgebied. Vandaar dat het ten aanzien van onteigening ook met name belangrijk is om een (landelijk) politiek draagvlak te zoeken voor noodzakelijke veranderingen. Er moet een kanteling komen in het beleid waardoor burgers weer worden geprikkeld om zelf initiatiefrijk te zijn. Dat kan slechts door facilitering van deze initiatieven. De politiek

moet daar daadwerkelijk op in zetten, omdat via het reguliere beleid 'de burger slechts een FACTOR' is. Dat moet dus de andere kant op: 'de burger als ACTOR'.

Tendens tot onteigening

Op de bijeenkomst waren twee Tweede Kamerleden aanwezig: Ine Aasted-Madsen, Tweede Kamerfractie CDA en Gerdie Verbeet, Tweede Kamerfractie PvdA. Dr. Evelien Tonkens, lid van de Tweede Kamerfractie van GroenLinks moest helaas verstek laten gaan. Zij had echter wel een tekst opgesteld die op de bijeenkomst werd voorgelezen.

Maar voordat deze volksvertegenwoordigers aan het woord kwamen hield professor dr. Jan Willem Duyvendak een korte inleiding over de betekenis van het onteigeningsvraagstuk. Hij stelde onder meer dat er in de politiek de laatste decennia sprake is van stimulering van vraagsturing en het benadrukken van de eigen verantwoordelijkheid van de burger, onder invloed van de voortschrijdende emancipatie van diezelfde burger. Tegengesteld echter, is er een tendens die het burgers moeilijk maakt om zelf kleinschalige initiatieven te ontplooiën. Deze tendens behelst het geven van die instellingen en soms ook (lokale) bestuurders de neiging hebben om bewonersprojecten van de mensen af te nemen, c.q. te doen alsof het hun initiatieven zijn. Deze tendens tot onteigening staat haaks op de beoogde ontwikkeling van de eigen verantwoordelijkheid van burgers.

aan samen leven'

In de publicatie wordt duidelijk aangetoond dat terugtreding van de overheid en professionals niet de oplossing is van dit probleem. De gemeenschappelijke analyse van de auteurs, op basis van onderzoek, is dat alleen een alerte en aanwezige overheid en (per definitie paternalistische) professionals mensen uitdagen om in beweging te komen, aldus Duyvendak.

De burger centraal

Daarna kwam CDA-Tweede Kamerlid Ine Aasted-Madsen aan het woord. Zij gaf te kennen helemaal achter de teneur van de publicatie te staan. De burger wordt steeds meer in de rol van afnemer en klant geduwd door de overheid. Mensen gaan zich dan steeds meer afhankelijk opstellen van de overheid. Zij gaf een voorbeeld hiervan: laatst beluisterde ze een radioprogramma waarin een van de luisteraars een vraag stelde. Deze had geconstateerd dat veel kinderen zwaar overgewicht vertonen en vroeg zich af 'wat de overheid hier aan zou gaan doen.' De scheiding tussen de eigen verantwoordelijkheid van de burger en die van de overheid is volkomen zoek. De positie van de burger moet versterkt worden, dus moet de overheid 'deuren opentrappen' om de burger de gelegenheid te geven meer zaken zelf aan te kunnen pakken. Het opbouwwerk moet zijn aloude signaalfunctie in versterkte mate terugkrijgen: het signaleren van problemen en misstanden en de politiek er vervolgens op aan spreken. Zij ondersteunt de inhoud van het cahier van harte en stelt dat er een omslag in het denken nodig is.

PvdA-Tweede Kamerlid Gerdie Verbeet sloot zich aan bij deze woorden. Volgens haar betekenen de huidige bezuinigingen een 'gigantische operatie' en een 'enorme kaal-slag'. Zij gaf te kennen erg verbaasd te zijn over de dominantie van de huidige verantwoordingscultuur die er zelfs toe kan leiden dit onderwerp wel prominent wordt geagendeerd op conferenties ten behoeve van het lokaal bestuur, terwijl het onderwerp 'de burger centraal' ontbreekt. Verder vond zij dat aanbodsturing helemaal niet kan als je zelfs de wijk niet kent. Ook had zij

de indruk dat er veel te veel overheid binnen instellingen en gemeente bestaat, waardoor veel werktijd in feite verloren gaat omdat het niet in het uitvoerende werk kan worden gestoken. Als overall stelling poneerde zij dat er geld moet worden vrijgespeeld om te investeren in het bindweefsel van de samenleving.

Dialogoogsturing

Evelien Tonkens (Groen Links) had een tekst geprepareerd die ter plekke werd voorgelezen. Uit die tekst worden hier enige fragmenten aangehaald. "Burgers hebben te weinig te zeggen over hun buurt en moeten meer kansen krijgen om initiatieven te ontplooiën. Daar is iedereen het over eens. Maar hoe bereik je dat? Niet, zo is mijn stelling, door vraagsturing en afrekenen op getalsmatige prestaties. Wel door dialogoogsturing en door democratische verantwoording.

(...) Professionals en burgers hebben ruimte nodig om kasplantjes te kweken en uit te planten. Ze moeten klein kunnen beginnen, met een gespreksgroepje, een inloopruimte, tot en met een inloophuis en daarna een hulphelptelefoon voor andere meiden in nood. Verantwoording daarover afleggen is prima, maar niet door afrekenen op getalsmatige prestaties. Getallen moeten geen stoplap voor een gesprek zijn, maar een startpunt. Daartoe moeten we allerlei nieuwe vormen van verantwoording ontwikkelen. Niet alleen naar de gemeente of andere geldschietters, maar ook naar collega's van andere instellingen, en naar de burgers. Wederhoorzittingen bijvoorbeeld, waarbij professionals en burgers elkaar op een gestructureerde manier ondervragen over hun ervaringen, hun wensen en werkwijzen."

Professor Dr Geert van der Laan sloot de bijeenkomst af met een aantal opmerkingen die zich gaandeweg in zijn hoofd hadden gevormd, tijdens de bijeenkomst. Hij vestigde de aandacht van het gehoor op een opmerking van (emeritus) professor Jacqueline de Savormin Lohman, oud-lid van de RMO (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling). Zij bestempelde de zoge-

Gerdie Verbeet, Tweede Kamerlid, PvdA

LCO-directeet Wil van de Leut

naamde 'nieuwe zakelijkheid' in welzijnsland als een 'nieuwe ideologie'. Daarmee gaf zij te kennen dat ook in die zogenaamde zakelijkheid veel subjectiviteit verborgen ligt. Volgens Van der Laan trekt die schijnzakelijkheid als een stoomwals over Nederland en is veel beraad nodig in de sector om een effectieve strategie te ontwikkelen om die stoomwals te stoppen. Al die RMO-rapporten overziende vroeg hij zich ook af, waarom die signalen die middels die rapporten werden afgegeven niet hebben geleid tot een politieke bijstelling? Volgens Van der Laan bestaat er meer dan voldoende wetenschappelijke 'rugdekking' om de politiek effectief te kunnen bewerken. Het feit dat dit te weinig gebeurt valt misschien terug te voeren op het gegeven dat de sector nog steeds niet erg veel zelf-respect uitstraalt. In dat kader is het goed om te memoreren dat de beroepsverenigingen van opbouwwerkers en van maatschappelijk werkenden onlangs de handen ineen hebben geslagen en gezamenlijk een (kritische) brief hebben gestuurd naar de (VWS-commissie van de) Tweede Kamer.

<

Begin september bracht een groep van 48 consultants, ambtenaren, bestuurders en andere professionals een bezoek aan Denemarken en Zweden. De doelstelling was te leren van de jarenlange ervaring van de Scandinaviërs op het terrein van multifunctionele accommodaties op het platteland. De aanleiding lag in de belangstelling die momenteel in Nederland bestaat voor het concept van het Kulturhus; hier een soort verzamelaar voor multifunctionele accommodaties, in de noordelijke landen een huis waar cultuur wordt genoten.

De reis naar Scandinavië was georganiseerd door XS-2 Kennisnetwerk Sociaal Beleid, het Provinciaal Projectbureau Kulturhus Overijssel en het Landelijk Centrum Opbouwwerk-Platteland. Hoewel de bezochte accommodaties zich voornamelijk in stedelijke situaties bevonden, was het een leerzame reis. Een verslag.

Kulturhus InSide in Hammel

Hammel is een plattelandsgemeente nabij Aarhus met een totale bevolkingsomvang van tienduizend inwoners, zesduizend daarvan wonen er in het dorp zelf. Hammel kent wat lichte industrie in de sectoren hout en plastic; er is een groot revalidatiecentrum voor mensen met ernstige hersenbeschadiging en het dorp heeft alleen basisonderwijs.

Het Kulturhus is gehuisvest in een voormalige meubelzaak die in 1998 is herbouwd en omvat een oppervlakte van 6000 m²; de aangrenzende Multihal is 1000m². Het totale budget beloopt een bedrag van ongeveer drie miljoen kronen per jaar (ongeveer 420.000 euro). Er zijn ruimten in verschillen-

Skanderborg Kulturhus

Kulturhus InSide in Hammel

de afmetingen van twintig tot honderd personen en er is een grote zaal voor driehonderd mensen die wordt gebruikt voor concerten, conferenties en dergelijk. Het complex omvat ook een kunstgalerij, terwijl de grote Multihal met name door jongeren wordt gebruikt voor rockconcerten, sportevenementen, tentoonstellingen en dergelijke. Ook zit hier een professioneel uitgeruste opnamestudio. In het Kulturhus worden bovendien workshops georganiseerd rond kunstnijverheid en allerlei hobby's; en er vinden bijeenkomsten plaats van oppasmoeders. In de winter wordt op het binnenterrein geschaatst.

De bowlingbanen en het café-restaurant zijn verpacht aan een private ondernemer (met openstellingsverplichting). Ook de openbare bibliotheek van Hammel is ondergebracht in het gebouw en heeft een bud-

the physical frame around a process

get van Dkr. 2.700.000 per jaar. In de bibliotheek werken zeven mensen. Het hoofd van de bibliotheek is tevens manager van het gehele InSide-complex en de bibliotheek doet de administratie van het hele Kulturhuset.

Kulturhuset in Skanderborg

Was Hammel nog enigszins een plattelandsgemeente, het daaropvolgende bezoek verliep in een wat meer stedelijke context. Aleksander Aagaard, de burgemeester van Skanderborg (22.000 inwoners) en de manager schetsten enthousiast hoe het Kulturhuset, op aandringen van grote groepen vrijwilligers uit de bevolking door de gemeente is gebouwd en betaald. De gemeente stelt het gebouw beschikbaar aan de vrijwilligersgroepen en draagt ongeveer 100.000 euro per jaar bij aan de exploi-

tatie. Ook neemt ze de verantwoordelijkheid voor tuin- en buitenonderhoud. Het gebouw omvat een concertzaal, bioscoop, tentoonstellingsruimte, café, bibliotheek en een 'tourist office'. Ook hier wordt het café gepacht door een private ondernemer. Alle activiteiten worden gerund door vrijwilligers. De bibliotheek is bemest door veertien professionele medewerkers. Het Kulturhuset koopt administratieve ondersteuning en de kaartverkoop voor evenementen in bij de bibliotheek. In Denemarken is overigens iedere gemeente wettelijk verplicht voorzieningen als een bibliotheek te realiseren en te exploiteren. De exploitatie van de bibliotheek is dus ook voor de gemeente. Het stadje Skanderborg had een lange door vrijwilligers gedreven cultuurtraditie, zoals een groots rockfestival. Het gebouw trekt jaarlijks ongeveer 300.000 bezoekers en heeft meer dan 200 vrijwilligers. Er bestaat zelfs een wachtlijst voor! Jaarlijks zijn er 700 vergaderingen; de bioscoop trekt 25.000 bezoekers. Het Kulturhuset heeft leden (kosten: honderd kronen per jaar, is veertien euro). Zij hebben stemrecht en kiezen een bestuur.

Binnen het vrijwilligersbestand zijn verschillende taakgroepen:

- tentoonstellingsgroep;
- technische- en schoonmaakgroep;
- sponsorgroep;
- ledenwerfgroep;
- licht- en geluidgroep.

Ook worden er door een vrijwilligersgroep activiteiten buiten het Kulturhuset georganiseerd.

De vrijwilligers hebben geen enkele voordeel van hun werk; wel worden ze goed 'onderhouden'.

Het Kulturhuset bereikt nagenoeg alle lagen van de bevolking; zo wordt er bijvoorbeeld een 'baby-bios' georganiseerd: voorstellingen waar moeder hun baby kunnen meenemen.

Onderzoek van de universiteit heeft uitgezonden wat de toverformule is van dit Kulturhuset: 'people wanted it to happen'.

Kulturpunkt in Kopenhagen

Dinsdag 2 september gaat de aandacht –na een comfortabele treinreis; daar kan de NS nog wat van leren- uit naar het **Amager Kulturpunkt** in een stadswijk van

Kopenhagen. Het betreft een oud gebouwencomplex waarin allerlei functies zijn ondergebracht, waaronder het

Bornekulturhus, een Kulturhus voor kinderen van nul tot zestien jaar. De wijk Amager telt 55.000 inwoners en heeft vijftien scholen. Het Kinderkulturhus is een zelfstandige organisatie die negen jaar geleden in een oude woonwagen is begonnen en nu activiteiten organiseert voor ongeveer 220 kinderen. Er wordt nauw samengewerkt met lokale, professionele kunstenaars die daarvoor normaal worden betaald. Ook is er ieder jaar een groot zomerproject met financiële steun van de gemeente. Iedere maand is er een optreden waarbij de ouders met de kinderen en de kunstenaars samen eten.

In het **Amager Kulturpunkt** bevinden zich ook werkplaatsen –zelfsturend- en een verdieping met activiteiten voor ouderen; bingo, maar ook cultuur. Daarnaast herbergt het centrum nog een aantal muziekstudio's die worden gerund door zo'n tweehonderd vrijwilligers.

Een grote concertzaal met een capaciteit van duizend personen compleetert het geheel.

Deze zaal vormde de locatie voor een presentatie van Huse i Danmark door Søren Soeborg Ohlson. **Huse i Danmark** is een landelijke organisatie met ongeveer zeventig aangesloten huizen, accommodaties van diverse pluimage.

Gemeenschapsaccommodaties hebben een zeer lange geschiedenis, de laatste twee decennia hebben ze zich ontwikkeld tot accommodaties met een hoge mate van professionaliteit.

De huizen verschillen in omvang en faciliteiten, maar de meesten kennen in ieder geval mogelijkheden voor workshops, handvaardigheid, vergaderfaciliteiten, een café of restaurant en veelal podia voor culturele evenementen van velerlei aard. Ze vormen als het ware een broeikas voor culturele activiteiten en ze zijn bruggenbouwers tussen verschillende culturele niveaus. En daarmee zijn ze vaak ook een brug tussen de verschillende sociale lagen in de samenleving.

In Denemarken wordt cultuur en cultuurpolitiek gezien als een belangrijk element in de sociale politiek.

Dat heeft binnen het Kulturpunkt tot een jarenlange discussie geleid: "Als we een 'sociale institutie' zijn levert dat misschien rijksgeld op..." maar: "Misschien kunnen we makkelijk gemeentelijk geld krijgen als we

Café in Standerborg Kulturhus

met een strikt cultureel profiel door het leven gaan..."

De huizen zijn in feite 'the physical frame around a process'.

Een presentatie van het Dansk Kulturhus Netværk bleef achterwege wegens ziekte van de uitgenodigde spreker. Wel was een vertegenwoordiger van het Ministerie van Cultuur aanwezig.

Verskillende maatschappelijke bewegingen in de geschiedenis hebben geleid tot verschillende soorten accommodaties, zowel 'for serious affairs' als 'for fun'.

Denemarken kent geen nationaal beleid met betrekking tot cultuur; dit soort activiteiten horen toe aan de 'civil society'. Wel bemoeien heel veel departementen zich ermee. Cultuur is gedemocratiseerd: het is vooral een verantwoordelijkheid van de lokale gemeentebesturen. Op nationaal niveau is het vooral de interesse van de minister die de richting bepaalt. Zo is de filosofie van de huidige minister: maak het makkelijk voor vrijwilligers om te functioneren. Enkele jaren geleden is het Charter for interaction between Volunteer Denmark/Associations Denmark and the public sector tot stand gekomen.

In de discussie komt onder andere naar voren dat er binnen de diverse activiteiten geen specifieke aandacht is voor integratie van allochtonen; dit komt wel aan de orde bij stedelijke herstructurering, waarbij dan een integrale aanpak wordt nagestreefd. Er is geen grens aan het concept van Huse i Danmark: het kan gaan om een kleinschalige accommodatie, maar ook een voorziening met een brede multifunctionaliteit. Op

het platteland zijn het vooral

Forsamlingshuse: vergader- en party-accommodaties. Kulturhuse worden met name in de grotere centra gevestigd. Geconstateerd wordt dat veelal geen integratie van functies plaats vindt. Reactie van Søren Ohlson: het is aan de mensen! Immers: the house is the hardware, the people is the software. Is the software able to interact and create new opportunities?

Woon-zorgvoorziening voor ouderen

Op woensdag 3 september wordt een bezoek gebracht aan het **Skovbo**

Plejhjem, een woon-zorg-voorziening voor ouderen in de Kopenhaagse deelgemeente Borup. Borup heeft 14.500 inwoners, waarvan tien procent ouder is dan 65 jaar. Het belastingstelsel in Denemarken brengt met zich mee dat er een maatschappelijke verantwoordelijkheid is voor de 'less-abled'. Van de totale bevolking krijgt drie procent zorg; de helft daarvan zijn ouderen. De gemeente steekt 54 miljoen kronen in ouderenzorg, waarvan 40 miljoen opgaat aan salarissen. Alle zorg-aanbod wordt eerst beoordeeld door een 'visitor'. In en vanuit het Skovbo Plejhjem worden de volgende diensten aangeboden:

- home care;
- personal day care;
- verpleging;
- 'living arrangements' 44 wooneenheden, waarvan 18 voor demente ouderen;
- tafeltje dekje; (De keuken produceert ook voor de Kindergarten. Maaltijden met een kostprijs van vijftig kronen worden verkocht voor veertig);

- fysiotherapie;
- terminale zorg (in de eigen woning);
- expertise inzake dementie (ook voor de familie);
- preventiebezoeken aan mensen die 75 jaar worden.

De achterliggende filosofie: het individu is uniek, zelfsturend en verantwoordelijk voor z'n eigen leven.

Voor wat betreft home care kan de gebruiker kiezen tussen publieke en private dienstverleners; voor de laatste geldt dat ze goedgekeurd moeten zijn door de gemeente, die dan ook betaalt. Sinds 1 januari 2003 geldt daarvoor een wettelijke regeling. Er zijn geen wachtlijsten, wel bijvoorbeeld voor verpleegkamers.

Skovbo Plejehjem werkt nauw samen met de woningcorporaties, die 118 speciale woningen voor de doelgroep exploiteren. De organisatie omvat 180 personeelsleden, in totaal 120 fte.

De laatste dag: Malmö, Zweden
Donderdag 4 september wordt doorgebracht in Malmö, Zweden. Het programma is verzorgd door Eva Klammeus van het Culture Administration Office van de City of Malmö.

Het eerste bezoek betreft **Drommarnas Hus** in de stadswijk Rosengard, een stads- wijk van 22.000 inwoners. De stadsdeelwijk waarin het Drommarnas Hus ligt, Herrgarden, telt vijfduizend inwoners: 97 procent daarvan is allochtoon en 98 procent van de bevolking is afhankelijk van de sociale dienst. Het huis is in 1990 opgestart door zeven vrouwen. Hun dromen zijn inmiddels waarheid geworden.

Drommarnas Hus ontwikkelde in de loop der jaren een scala aan activiteiten gericht op integratie en daarmee op het vergroten van de maatschappelijke kansen van de bevolking van dit stadsdeel. In het bestek van dit reisverslag voert het te ver om alles op te sommen. We werden vooral geïnspireerd door het Leitmotiv achter Drommarnas Hus:

We believe that every single human being holds great potential.

We believe in the power of culture.

We believe in independence.

We believe in putting theory into practice.

We believe that step by step, project by project, the impossible can be possible.

We believe it's possible to change the world.

Woningcorporatie
Volgens wordt een bezoek gebracht aan **MKB (Malmö Kommunala Bostäder)**, een grote gemeentelijke woningcorporatie. Directeur Lars Birwe schetst zijn organisatie: 20.000 wooneenheden met 50.000 bewoners. Het woningbestand bestaat uit een mix van sociale woningbouw en duurdere kwaliteitswoningen. In de zestiger en zeventiger jaren is een grootschalig bouwprogramma uitgevoerd, waarbij in tien jaar tijd – landelijk – één miljoen wooneenheden

Toverformule van dit Kulturhus: 'people wanted it to happen'

zijn gebouwd. Het betrof veel grote woon- gebouwen wat leidde tot grote concentra- ties minder bedeeden en ook criminelen. De uitdaging waarvoor MKB zich gesteld zag: hoe zodanig woongebieden te her- structureren, dat bewoners in staat worden gesteld 'to empower' waarvoor een groot programma werd gestart, gericht op het terugwinnen van zelfvertrouwen bij de mensen.

Omdat er een groot wantrouwen bestond tegen de corporatie werden bewoners nadrukkelijk betrokken bij de herstructure- ring en het opnieuw vormgeven van de woonomgeving. Ze werden daarvoor beloond met een huurverlaging. Voor de belastingdienst betekende dat echter een verhoging van het inkomen – en dus hoge- re belastingaanslagen – en de vakbonden beschouwden de inzet van bewoners als concurrentievervalsing! Heden ten dage is een en ander wettelijk geregeld in de Lex Halmar.

Malmö is de meest gesegregeerde stad van Zweden: dertig procent van de bevolking is allochtoon. In sommige wijken is dat zelfs bijna honderd procent. Er is een traditie van immigratie naar Malmö.

In de Zweedse traditie staat helpen voorop, niet bevordering van integratie. De mensen blijven dus machteloos. MKB heeft een intensief sociaal programma voor ouders en kinderen, en organiseert sportevene- menten, ontmoetingsbijekomsten voor vrouwen. De organisatie heeft eigen scho- len, buurtaccommodaties, theater en der- gelijke.

Binnen het totale bestand heeft MKB bijna vijfhonderd eenheden voor ouderen met

ontmoetingsplekken en café's. Deze wor- den volledig gerund door de bewoners zelf; MKB stimuleert dat. Uitgangspunt: als we niet sociaal investeren, wordt het een catastrofe, ook economisch.

Stadsbibliotheek

Het laatste bezoek in deze studiereis betreft de **Malmö Stadsbibliothek**, alle dagen van de week geopend (in het week- end beperkt). De bibliotheek is uitgeroepen tot een van de twaalf mooiste bibliotheken ter wereld en heeft een totale

oppervlakte van 15.000 m².

De collectie omvat 500.000 boeken, 20.000 cd's, 2000 tijdschriften, 160 kranten, video's, cd- roms, et cetera. In 1998

werd aan het oorspronkelijke

kasteel een vleugel aangebouwd door de Deense architect Henning Larsen. Daarmee werd het ook de grootste bibliotheek van Noord-Europa. De boekverwerking is gedeeltelijk gerobotiseerd.

De werkfilosofie is: het is niet alleen maar een gebouw, maar vooral een activiteit. Daarbij is een voortdurend discussiepunt of nu 'het sociale' of 'het culturele' het Leitmotiv vormt. Er zijn specifieke doel- groepprogramma's, met name gericht op kinderen, maar ook op bijvoorbeeld 'lees- gehandicapten'. Het multiculturele gezicht van de Zweedse samenleving uit zich ook in de collectie: boeken en tijdschriften in vijftig talen en – alom toegankelijk – inter- net. Alle diensten van de bibliotheek zijn gratis en komen voor rekening van de gemeente.

Per dag nemen rond de 4500 inwoners van Malmö een of andere dienst af. De jaarlijkse omzet beloopt een bedrag van 90 miljoen SEK (ongeveer 9 miljoen euro).

Voor nadere inlichtingen, verwijzingen, mail- adressen, e.d.:

LCO-Platteland, Dick Meesterberends,

038-4232112,

dj.meesterberends@opbouwwerk.nl

<

Differentiatie Opbouwwerk: een opleidingsvariant die de aansluiting tussen CMV en werkveld vergroot

Op de Hogeschool Rotterdam is vanuit de opleiding CMV door Peter Dijkstra (hoofd Onderwijs aan de opleiding CMV) en een aantal Rotterdamse opbouwwerkinstellingen een differentiatie Opbouwwerk ontwikkeld. Momenteel is de derde lichter student bezig om de eenjarige opleiding te volgen. Het doel van deze beroepsgerichte afstudeervariant is om de aansluiting tussen de opleiding (CMV) en het werkveld te vergroten. Het Rotterdamse opbouwwerk reageerde zeer alert op het voornemen van Peter Dijkstra om deze variant in het leven te roepen.

"In directe samenwerking met de Rotterdamse stedelijke opbouworganisaties Delphi, Sonor en de BDF verzorgt CMV met u de differentiatie 'opbouwwerk'. Hiertoe is in het studiejaar 2000-2001 een ontwikkelteam samengesteld bestaande uit twee senior-opbouwwerkers, Rob van de Veen en Sjaan Schaap en twee docenten van CMV, Eveline Wind en Peter Dijkstra. Hiermee wordt ingespeeld op een concrete vraag naar mensen die de functie van opbouwwerk kunnen en willen verrichten. Om aansluiting tussen opleiding en werkveld te ver-

sterken onder het motto van 'de student van vandaag is de beroepskracht van morgen' is deze differentiatie ontwikkeld. De deelnemers worden getraind om de functie van beginnend opbouwwerker B zoals is gedefinieerd door Broekman, uit te kunnen voeren. De deelnemers aan de differentiatie zijn of werkzaam als opbouwwerker of hebben de intentie dit te gaan doen. Door het samenwerkingsverband is er ook gekozen om een aantal plaatsen vrij te stellen voor beginnende opbouwwerkers uit de bovengenoemde organisaties die niet staan ingeschreven als student bij de HR. Via intake gesprekken is bepaald of deze laatsten mochten deelnemen. De differentiatie heeft het karakter van een pilot, immers op zo'n intensieve manier is er nog nooit samengewerkt. Er wordt daarom veel gevraagd van de eigen inzet, bereidheid tot reflectie en de durf om te experimenteren van alle deelnemers (de docenten en senioropbouwwerkers inclusief)." (inleiding bij de notitie *Differentiatie Opbouwwerk van de Opleiding CMV, HR*)

Ontwikkelen van beroepsgroepen
De differentiatie is een tamelijk uniek samenwerkingsverband tussen de HR en werkgevers. De werkgevers leveren de senior coaches die de studenten moeten begeleiden in hun praktijkwerkzaamheden. Het interessante aan het initiatief van Peter Dijkstra is dat hij, zoals hij zelf zegt, 'voorstander is van het ontwikkelen van beroeps-groepen.' Dat gaat iets verder dan het slechts opleiden voor een bepaald beroep. Uit de combinatie van HRO en werkveld rollen een interessante beroepskwalificatie die voor het werkveld waardevol is. Volgens

Dijkstra moet een programma eerst vier jaar draaien voordat het 'open' kan. Er is een stuurgroep die het programma maakt. In die stuurgroep zijn ook de directeuren van de opbouwwerkinstellingen vertegenwoordigd. De cursisten zijn beginnende beroepsbeoefenaars die doorgaans een hbo- of wo-opleiding hebben gedaan. Vaak zijn ze ook iets ouder en hebben al een paar jaar gewerkt. Inmiddels is Dijkstra ook bezig met de ontwikkeling van een duale route voor jeugd- en jongerenwerker. In de programmering vormen docenten, studenten en de coaches de motor in inhoudelijke zin. In de loop van een aantal jaren kan dan een beproefd en evenwichtig studieprogramma ontstaan, dat ook kan worden overgenomen door andere Hogescholen en instellingen uit het veld. Dit jaar doen voor het eerst ook studenten uit Zwijndrecht en Dordrecht mee. De instellingen aldaar zijn (nog) niet vertegenwoordigd in de stuurgroep, maar de studenten participeren al wel. In de opstartfase van de differentiatie is er veel contact met andere Hogescholen geweest. Nu niet meer. Na vier jaar wil de HR naar buiten treden met het beproefde programma.

Inhoud programma

De inhoud van het programma kan worden ingedeeld in een onderwijslijn en een coachingslijn. Daarna volgen de werkbezoeken, aan de instellingen. De directeuren worden ook actief in het studieprogramma betrokken. In het eerste kwart van de cursus staat er methodiek op het menu: Handboek Opbouwwerk van Broekman en het maken van een methodenkaart. Het tweede kwart behelst visie(vorming) vanuit de student

zelf en vanuit mensen die behoren tot bepaalde culturele of religieuze groepen. Het normen en waarden-aspect staat hier centraal. In deze component is ook ruimte opgenomen voor cultuurgeschiedenis en de geschiedenis van het Rotterdamse opbouwwerk (verzorgd door de directeuren van de instellingen).

In het derde kwart wordt aan reflectie gedaan. Bijvoorbeeld op een samenleving zonder opbouwwerk, een goede benadering om ervan doordrongen te worden wat opbouwwerk wel of niet toevoegt aan de samenleving. Daarnaast is er een nieuwe module geïntroduceerd die vooral over internationalisering gaat: community development (opbouwwerk in het buitenland), relatie tussen opbouwwerk en ontwikkelingswerk. Maar ook het pendelen tussen twee culturen dat door vele allochtonen in Nederland wordt gedaan. Wat betekent dat voor een mens? In dat verband hebben Peter en ik het nog even over het verhaal van Eric Corijn gehad (zie MO, nr. 195). Het idee dat een cultuur die is geïm-

porteerd uit een ander land, te weten het land van herkomst van iemand, een subcultuur zou zijn, levert een volkomen inadequate benaderingswijze van de problemen die zouden kunnen voortvloeien uit de menging van verschillende culturele groepen. Tijdens het vierde kwart van de cursus staat de presentatie van de casus centraal. De casus bevat de diagnose van een opbouwwerkprobleem, de methoden die het meest geëigend zijn om het probleem op te lossen, alsmede de algemenere problematieken waarvan dit probleem een uitvloeisel zou kunnen zijn. In het algemeen is de cursus zo opgezet dat het binnen-traject, dat op de HR wordt verzorgd meer in het teken van het opdoen van studievaardigheden staat en het buiten-traject, dat wordt verzorgd door de coaches meer in dat van de praktijk van het werken voor een opbouwwerkinstelling. Er worden werkbezoeken georganiseerd, best practices besproken en vanuit andere beroepen gereflecteerd op

de waarde van opbouwwerk. De leervragen/doelen zijn ruwweg de volgende:

- * leren opkomen voor jezelf in de organisatie en als beroepsgroep;
- * wat is opbouwwerk en wie heeft de regie in samenlevingsopbouwprocessen?;
- * het eigen maken van het idee achter de presentietheorie; een opbouwwerker hoort bijvoorbeeld niet voornamelijk achter de computer te zitten.

Van vele markten thuis

"Opbouwwerk als functie en de methodiek van opbouwwerk als werkwijze staat momenteel sterk in de aandacht. De huidige samenleving vraagt om beroepskrachten die groepen mensen of (zelf)organisaties kunnen stimuleren, ondersteunen en begeleiden bij de verandering of versteviging van hun maatschappelijke situatie. Mensen die de problemen of uitdagingen in de leef-

bij aan bod komen zijn: de bewoner of een bevolkingsgroep als opdrachtgever, kenmerken van het wonen en leven in een stedelijke omgeving, interne en externe partijen en netwerken waar de professional mee te maken heeft, methoden tot aansturing van mensen en organisaties, het nadenken en gebruik maken van strategieën, werken aan het versterken van de eigen professionaliteit en visie op mens en maatschappij. Integraal werken als het samen werken aan uitdagingen en problemen in een stedelijke omgeving met verschillende belangen staat centraal. Niet alleen vanuit de eigen beroepsmethodiek maar ook samen met andere beroepskrachten in een multidisciplinaire omgeving." (Pagina 3 uit de notitie *Differentiatie Opbouwwerk.*)

Volgens de redactie betreft het hier een ijzersterk initiatief dat navolging verdient. Het zal ongetwijfeld in de toekomst een

belangrijke bouwsteen blijken te zijn voor verdere beroepsontwikkeling. MO hoopt later meer nieuws te brengen over de ontwikkeling van de Differentiatie.

Maar ook het plan om een dergelijke leerweg te ontwikkelen voor het jeugd- en jongeren(opbouw)werk zullen wij met interesse volgen.

Voor nadere informatie:
Peter Dijkstra,
HRO email: p.m.dijkstra@hro.nl

<

Een opbouwwerker hoort niet voornamelijk achter de computer te zitten

werk- of woonomgeving zelfstandig willen uitwerken hebben door onze complexe samenleving veelal extra ondersteuning nodig. Te denken valt aan buurten en wijken waarin specifieke problemen zijn, zelforganisaties die versterking nodig hebben, dak- en thuislozen, ouderen of allochtonen die hun weg willen leren vinden. Tevens dient de opbouwwerker een diverse maar vooral ook duidelijk gedefinieerde positie in te nemen in het krachtenveld burger-overheid. En, in het kader van sociale vernieuwing, posities in te nemen waarin het middenveld wordt betrokken. Hiervoor zijn beroepskrachten nodig die van vele markten thuis zijn en gericht kunnen handelen in concrete situaties.

Rotterdam wordt als voorbeeldomgeving genomen voor het verrichten van werkzaamheden met de methodiek van het opbouwwerk. Naast een historische en positionele plaatsing van het beroep en de methode staat de methodiek van het opbouwwerk zelf centraal. Thema's die hier-

Tekst:

Thijs Torremans en Debbie den Heyer

Door de bomen het bos zien!

De sociale sector is ondoorzichtig. De nieuwe collega die van buiten de sector komt en zich wegwijs wil maken heeft minimaal zes maanden nodig om iets van de structuur en verbanden tussen alle organisaties en betrokkenen te kunnen begrijpen. Deels is dit te verklaren door de enorme hoeveelheid organisaties die allemaal deelreinen van het veld bestrijken.

Al deze clubs produceren projecten, voorbeelden, ideeën, methodieken et cetera. Zelfs voor de meest doorgewinterde professional levert dat het 'door de bomen het bos niet zien' gevoel. Steeds meer organisaties worden zich bewust van dit probleem. Door deel te nemen in formele en informele netwerken probeert een deel van de werkers in het veld het probleem op te lossen. Zo komen er steeds meer kennisnetwerken en -centra op lokaal en provinciaal niveau tot stand die deze groep voorzien van ontmoetingsmogelijkheden. In Noord-Holland en Gelderland zijn deze kennisnetwerken al langer actief. In Zuid-Holland gaat er binnenkort één van start. Parallel hieraan ontmoeten onderwijs en welzijnsorganisaties elkaar ook in een zogenaamd competentiecentrum. Hierin staat uitwisseling van goed practises en het oppakken van arbeidsmarktvaagstukken centraal. Ook lokaal zijn er dergelijke 'hangplekken' voor professionals gecreëerd. Een interessant voorbeeld is het Kennisnetwerk Amsterdam waarin zowel vertegenwoordigers van de sociale als de fysieke sector participeren.

Internet is andere manier om enig overzicht te krijgen. Steeds meer portals of toegangen proberen lokale en provinciale gebruikers een doorkijkje te geven wat er op het sociale terrein gaande is. Vooralsnog lijkt

het gebruik ervan te worden belemmerd door het beperkt aantal computers met internet-toegang bij lokale werkers. De verwachting is dat dit snel verandert, zeker met de komst van vele jongere werkers in het veld.

Kwalificatie van kennis

Ondanks al deze prima faciliteiten die her en der ontstaan, zijn er nog steeds enkele grote gemissen in de sociale sector. In de eerste plaats ontbreekt het aan een heldere kwalificatiestructuur als het gaat om projecten. Als een gemiddelde professional nu te weten wil komen waar hij/zij het beste voorbeeld op het terrein van vrijwilligerswerk, ouderenwerk, vermaatschappelijking van de zorg of samenwerking sociaal-fysiek kan halen, is er geen eenduidig antwoord voor handen. Tot nu toe hebben we met zijn allen verzuimd projecten te benoemen in termen van goed en minder goed of milder uitgedrukt in bruikbaar of minder bruikbaar. Nu er een enorme projectencarrousel draait wordt die noodzaak steeds voelbaarder. Een eerste stap zou kunnen zijn dat projecten simpelweg langs een zelfde manier worden vastgelegd. Lokaal is dit helemaal geen gebruik. Tot voor kort heeft het medium daarvoor ook ontbroken. X-S2 heeft sinds vorig jaar april daar echter een simpele format voor ontwikkeld die voor iedereen beschikbaar is en projectleiders en/of uitvoerders in staat stelt anderen te laten zien wat er uit het project te leren valt. (zie hiervoor www.X-S2.nl en klik op Etalages) Een tweede stap zou moeten zijn dat gebruikers van projectinformatie weten of het project is geëvalueerd en door wie; wat de resultaten zijn en in hoeverre die op meerdere plekken zijn uitgekomen. Ook succes- en faalfactoren kunnen onderdeel uitmaken van zo'n zelfevaluatie. In het verlengde hiervan kan een visitatiecommissie steekproefsgewijs de kwaliteit controleren. Vele professionals zullen dit met gefronste wenkbrauwen lezen en zich afvragen 'moet ik dat allemaal gaan doen, 'ik heb daar toch echt geen tijd voor'. En dat is nu precies het probleem; we hebben de mond vol over kwaliteit,

maar houden bij de berekening van taakbelastingen niet of nauwelijks rekening met nazorg in de vorm van registratie, (zelf)evaluatie en reflectie.

Digitaal verbinden

Een tweede gemis is de verbinding van kennisorganisaties onderling. Als gemiddelde internet gebruiker zoek je suf naar de juiste informatie over een bepaald onderwerp, overal vind je wel wat. De techniek laat het toe die organisaties op landelijk, provinciaal en lokaal niveau veel meer content met elkaar delen. Iedere organisatie moet vooral een eigen voorkeur behouden, maar aan de achterkant daarvan moet veel informatie uitgewisseld worden, waardoor een professional op één plaats bediend wordt. X-S2 heeft in de afgelopen zomer het initiatief genomen meerdere kennisinstituten op lokaal, provinciaal en landelijk niveau met elkaar te verbinden in een Kennisplatform Sociale Praktijk. In de zeer nabije toekomst moet dit leiden tot een transparantere sector met meer samenwerking tussen allerlei kennisproducerende partijen. Binnenkort meer hierover op www.X-S2.nl Voor vragen over deze rubriek: t.torremans@X-S2.nl

X-S2 werkt o.a. mee aan 'Social Quality Matters (SQM), SQM is het actieprogramma over ICT en Sociale Kwaliteit. Wat kan de opbouwwerker met ICT om de sociale kwaliteit te verhogen?

Voor mensen met weinig tijd en behoefte aan overzicht ontwikkelde SQM de 'Rode draad' notities. Door het lezen van een rode draad notitie ben je direct op de hoogte van de belangrijkste ontwikkelingen rondom een bepaald thema. Er zijn inmiddels rode draad notities over buurtwebsites, ICT en vrijwilligerswerk, ICT en etniciteit, ICT en participatie en ICT en onveiligheid. Heeft u een idee voor een rode draadnotitie?

Neem dan contact op met SQM (info@sqm.nl) <

Bonnenboekje moet gulle gever geruststellen

Er is een bonnenboekje in de maak, ten gunste van bedelaars. Stadgers (Groningers) die eraan twifelen dat hun straatgift inderdaad aan slaaphuis of voedsel wordt besteed, kunnen hun geld desgewenst aan zo'n boekje besteden. Met de bonnen kunnen bedelaars alleen terecht bij speciaal voor hen bestemde voorzieningen. De slijter hoort daar niet bij.

Het idee komt van de Stichting van de Straat die ondermeer de daklozenopvangcentra Stichting Huis, Open Hof, Kostersgang en Twaalfde Huis vertegenwoordigt, plus de daklozenkrant De Riepe. Via de bonnen zijn, zo luidt het plan, diverse zaken gratis te krijgen in het A-huis (nachtopvang aan de Eendrachtskade), zoals melk, soep, tosti's, een warme maaltijd of gratis overnachting. Bij de inbrengwinkels Nota/Bene en Mamamini is, tegen voldoende bonnen, kleding te koop. Verzorgingsalon De Marne verzorgt er een knipbeurt voor, bij de Wasplaats kost een douchebeurt één bon.

Stichting van de Straat erkent dat het aantal dak- en thuislozen groeit. De stichting gaat ervan uit veel mensen best iets willen geven, maar daarvan afzien omdat ze bang zijn dat het geld direct in drank wordt omgezet. Zo'n bonnen-

boekje zou de angst bij potentiële gulle gevers kunnen wegnemen.

Een aantal bedrijven en gemeentelijke diensten en instellingen hebben een brief ontvangen, waarmee Stichting van de Straat de belangstelling voor deze nieuwe methode wil inventariseren. Bianca de Jong namens de stichting, desgevraagd: "Nee, we hebben nog geen antwoord, wel vragen om meer informatie." Bij invoering zou een dergelijk bonnensysteem uniek zijn voor Nederland. Bedelaars zijn steeds nadrukkelijker aanwezig in de stad. Bewoners van het centrum en omliggende wijken maken in stijgende mate melding van hun aanwezigheid. Naar aanleiding van het navenant groeiende aantal klachten, heeft burgemeester Jacques Wallage de politie gevraagd een rapportage te vervaardigen. Op basis van de uitkomst daarvan besluit hij of er al dan niet maatregelen worden getroffen. Die rapportage is nog in de maak. Zowel in Amsterdam als in delen van Rotterdam is niet lang geleden een bedelverbod van kracht geworden.

Dagblad van het Noorden, 30 augustus 2003

<

'Noem mij bij mijn naam'

Multicultureel Vrouwen centrum Amsterdam Noord

Ter voorbereiding van een nieuw multicultureel vrouwen centrum in Amsterdam Noord werd op zaterdag 27 september een miniconferentie georganiseerd. Het doel van de conferentie was te peilen of ook andere vrouwen zo'n centrum willen en zo ja, wat de functie van het centrum zal zijn, wat voor activiteiten men wil, hoe het centrum georganiseerd moet worden et cetera. Een van de sprekers was Leida Schuringa. Omdat haar inleiding een aantal richtlijnen bevat die ook anderen kunnen gebruiken bij het opstarten van multiculturele accommodaties, is deze hieronder integraal weergegeven.

'Gefeliciteerd met jullie plannen om een multicultureel vrouwen centrum te starten. Jullie kunnen een grote rol spelen in deze samenleving als verbindende kracht. In het algemeen zijn vrouwen meer dan mannen in staat om verbindingen te leggen tussen mensen. Tussen vrouwen zijn verschillen maar ook veel overeenkomsten. Vrouwen met verschillende achtergronden hebben gelijksoortige vragen zoals: zorg voor het huishouden en de kinderen, combinatie van huishouden en werk, verbetering van hun eigen positie via opleiding, financiële problemen (armoede) of soms ook geweldervaringen. Vrouwen zullen vaak die overeenkomsten benadrukken en zijn meestal ook gemotiveerd om te investeren in de extra energie die het kost om intercultureel samen te werken (niet alleen wat betreft taal, maar ook om elkaar goed te begrijpen).

Een multicultureel vrouwen centrum kan hierin ook een belangrijke functie vervullen. Ook voor vrouwen die nog steun nodig hebben om hun talenten te ontdekken en maatschappelijk actief te worden.

Vandaag wil ik jullie iets vertellen, onder andere vanuit mijn ervaringen als medewerkster aan het project de Multiculturele Buurt bij het NIZW. Ik wil jullie een aantal aandachtspunten meegeven om straks in de kleine groepen over te praten.

Achterban

Voor welke vrouwen is het Vrouwen centrum? Voor een vrouwen centrum is het belangrijk haar achterban te kennen: wie zijn de vrouwen die in Amsterdam Noord wonen, wat willen zij (wat zijn hun wensen en behoeften) en wat kunnen zij (wat zijn de kwaliteiten die ze in kunnen brengen)? Er zijn heel veel verschillende vrouwen. Je kunt kijken naar etnische achtergrond (Hollandse, Marokkaanse, Turkse, Iraanse, Somalische, Antillaanse, Chinese, et cetera vrouwen), maar ook naar leeftijd, welke opleiding vrouwen hebben, of ze moeder zijn of niet, religieuze achtergrond of beroep. Verschillende vrouwen hebben ook verschillende vragen. Daar moet een vrouwen centrum rekening mee houden.

Beleidsuitgangspunten

Het is belangrijk om een aantal duidelijke **beleidsuitgangspunten** te hebben. Wat is de bedoeling van het Vrouwen centrum en hoe willen jullie erin gaan samenwerken? Ik geef de volgende uitgangspunten mee:

Wat is de betekenis van multicultureel?

Voor mij is dat:

- Alle vrouwen zijn welkom. Een multicultureel vrouwen centrum is er voor alle vrouwen in dit gebied: alle kleuren, alle leeftijden. Dit is belangrijk bij de start zoals nu vandaag, nu jullie met zoveel verschillende vrouwen bij elkaar zijn. Maar ook straks als het vrouwen centrum gaat draaien. Vaak gebeurt het namelijk dat een bepaalde groep vrouwen zich thuis gaat

Het idee voor het multicultureel centrum in Amsterdam Noord is afkomstig van een interculturele groep vrouwen die heeft deelgenomen aan debatten over de toekomst van de wijk. Zo'n 100 tot 150 vrouwen waren naar de miniconferentie gekomen om mee te denken en te praten! De vergaderzaal van de deelgemeenteraad zat vol vrouwen in alle kleuren, van alle leeftijden, gekleed in een grote variëteit. Voor de kinderen was opvang geregeld. Dagvoorzitter Funda Mijde werd geassisteerd door de wethouder voor emancipatiezaken. Joke Krop van het vrouwen centrum in De Baarsjes, Fatima Sabah van het educatief Marokkaans vrouwen centrum, Elsie Dijkgraaf van het International Trainingcentre for Women en Leida Schuringa hielden ieder een korte inleiding. Daarna werd in kleine groepen doorgepraat over het belang en de invulling van een Vrouwen centrum (dat nadrukkelijk iets anders is dan een Moeder centrum!) en Funda Mijde sloot als cabaretière de conferentie op een geweldige wijze af.

voelen in een centrum en anderen weg blijven. Laat je dat dan gebeuren of is je doel: een soort afspiegeling van de wijk te zijn. En hoe bereik je dan die andere vrouwen die niet komen?

- Het gaat om intercultureel samenwerken. Er kunnen wel aparte bijeenkomsten worden georganiseerd bijvoorbeeld door een Somalische vrouwenorganisatie, maar zo veel mogelijk worden er gezamenlijke activiteiten georganiseerd.

Wat is het doel van het vrouwen centrum?

Voor mij is dat niet alleen ontmoeting of gezelligheid, maar vooral ook mogelijkheden bieden aan vrouwen om zichzelf te ontwikkelen, om hun kwaliteiten in te zetten, om te leren.

De vergaderzaal zal voor vrouwen in alle kleuren en van alle leeftijden
foto: Johan Koopmans

Wie is de **baas** van het vrouwen centrum? Ik vind dat de vrouwen dat zelf moeten zijn (gekoppeld aan de eerste drie punten die ik noemde)

Voor welke vormen van **multiculturele samenwerking** kiezen jullie. Er zijn drie vormen namelijk:

- Ruimte scheppen voor verschillende groepen vrouwen die eigen activiteiten organiseren. Zeker als je nieuwe groepen vrouwen in huis wilt halen, werkt het vaak goed om zo te beginnen, door bijvoorbeeld een koffiëochtend voor Turkse vrouwen of een Somalische zondagmiddagactiviteit te organiseren.
- Verschillende groepen vrouwen met elkaar in contact brengen. Dat kan door plekken te creëren waar vrouwen elkaar kunnen ontmoeten bijvoorbeeld een koffieruimte waar vrouwen van verschillende activiteiten de pauze doorbrengen en door het organiseren van activiteiten waar alle vrouwen aan kunnen deelnemen.
- Intensieve interculturele samenwerking. Het besturen van dit Vrouwen centrum vraagt om een gemengde groep vrouwen die samen het spoor uitzet. Zo samenwerken vereist bepaalde kwaliteiten: goed lu-

steren naar elkaar, je mening kunnen vertellen, respect opbrengen voor uiteenlopende opvattingen, een gezamenlijk taal vinden (letterlijk, maar ook hoe willen we hier met elkaar omgaan).

Hier in het MC Vrouwen centrum zal het om alle drie de vormen gaan, denk ik.

Activiteiten

De volgende vraag is: wat voor soort activiteiten gaat een vrouwen centrum organiseren?

In het vrouwenwerk worden vaak de volgende activiteiten onderscheiden:

- Laagdrempelige inloop activiteiten. Je kunt eens een keer binnenlopen, een keer meedoen, kijken of je je thuis voelt. Een inloop kent meestal een vrij gedeelte met koffie of thee en een programmaonderdeel zoals voorlichting over gezondheid, de huizen of over de scholen of een doe-activiteit zoals koken, tekenen of een samenwerkingsspel spelen. Deze gerichte activiteiten blijken erg belangrijk te zijn om vrouwen te binden aan het centrum. Langzamerhand kunnen de deelnemers zelf ook actief betrokken worden bij de organisatie ervan. Inloopactiviteiten kunnen georganiseerd worden voor één

bepaalde groep vrouwen of juist voor een gezamenlijke groep.

- Cursussen zoals conversatieles, boekhouden, opvoedingscursus, haarknippen, sportactiviteiten. Hier kies je er echt voor om alle keren mee te doen.
- Eenmalige activiteiten zoals een feest, de 8 maart-viering of een discussiedag zoals vandaag.
- Het stimuleren van vrouwen om hun kwaliteiten in te zetten en zich verder te ontwikkelen. Dat kan zijn door deel te nemen aan een bepaalde activiteit, of hen te vragen als vrijwilligster of voor het bestuur. Vrouwen leren zo om beter samen te werken en zelf activiteiten te organiseren. Dat kan ook een stimulans zijn om verdere stappen te zetten op weg naar opleiding en de arbeidsmarkt.

Samen of apart I

De kwestie samen of apart is altijd een belangrijk discussiepunt binnen een multicultureel centrum. Het betreft allereerst de **activiteiten**: welke doe je apart (met alleen Marokkaans, Irakese, Surinaamse of Hollandse vrouwen), meer gedeeld (zoals op de noemer vluchtelingenvrouwen, Arabisch sprekende vrouwen of moeders) of voor alle vrouwen.

**Noem mij niet wit
Noem mij niet zwart
Noem mij zeker niet gekleurd
Als je werkelijk om mij geeft Als je
werkelijk om mij geeft
Noem mij dan bij mijn naam**

Myra Römer

Ik denk dat aparte en gezamenlijke activiteiten beide nodig zijn. De vraag is alleen wanneer doe je het een, wanneer het ander. Wat vrouwen zelf willen, is van grote invloed, maar toch zullen er regelmatig keuzes moeten worden gemaakt. Al is het maar omdat er beperkt ruimte is of activiteiten een minimum aantal deelnemers moeten hebben. Wanneer doe je dingen apart en wanneer samen?

Het is allereerst afhankelijk van de **soort activiteit**:

- De bespreking van een thema kan vaak beter in eigen taal (als men het Nederlands nog niet goed machtig is).
- Ontmoetingsactiviteiten kunnen apart georganiseerd worden, maar ook gezamenlijk. Het kan dan wel belang zijn om iets te bedenken waardoor vrouwen echt met onbekende vrouwen in contact komen. Want veel vrouwen blijven liever binnen hun eigen vertrouwde groep als ze kunnen kiezen. Ze hebben dus vaak een duwtje in de rug nodig.
- Ook cursussen, sportactiviteiten en feesten kunnen goed gezamenlijk opgezet worden. Bij feesten moet je wel zorgvuldig omgaan met de muziek zodat ieders muziek een plekje krijgt. Een oplossing is om een dj te nemen die dit regelt.

Ten tweede is van belang bij de keuze de **noemer** waarop vrouwen zich willen organiseren. Soms willen zij zich graag organiseren op basis van hun **etnische achtergrond** (een Turkse vrouwenorganisatie of Indische ouderen). Soms op basis van hun **positie** als moeder (bijvoorbeeld de vrouwen van het Moedercentrum). En vluchtelingenvrouwen organiseren zich vaak in eerste instantie op hun positie als vluchteling en niet op nationaliteit.

Een derde afweging is de vraag in hoeverre sprake is van een gemeenschappelijk

belang of **gedeelde vraag**. Als die er is, liggen gezamenlijke activiteiten voor de hand en het loopt dan meestal ook goed met uiteenlopende groepen vrouwen (bijvoorbeeld fietslessen of voorlichting over de Nederlandse gezondheidszorg). Een gezamenlijke voorlichtingsbijeenkomst in Haarlem over het Nederlandse onderwijssysteem bleek zelfs een openbaring voor de aanwezige Hollandse vrouwen. Zij waren

evenmin op de hoogte.

Samen of apart II

De kwestie samen of apart gaat ook over de **organisatie**: hoe zet je het vrouwencentrum op? Vanuit het NIZW-onderzoek naar multiculturele accommodaties wil ik daar het volgende nog over vertellen:

- Omdat er zoveel verschillende groepen zijn is het niet mogelijk of verstandig om alle groepen of organisaties een eigen ruimte te geven. Het centrum moet **multifunctioneel** zijn: iedere ruimte moet gebruikt kunnen worden voor verschillende activiteiten en door verschillende groepen.
- Dat betekent dat er een rooster moet komen. Het is verstandig dit rooster **ieder half jaar** opnieuw op te stellen zodat nieuwe activiteiten of groepen ook een plek binnen het centrum kunnen krijgen.
- Er kunnen in het centrum wel **aparte activiteiten** georganiseerd worden voor een bepaalde groep vrouwen of door een vrouwenorganisatie. Bijvoorbeeld een middag voor Chinese oudere vrouwen, een Marokkaanse ochtend, een Amsterdamse avond of een bijeenkomst van vluchtelingenvrouwen.
- Je kunt dan ook tijdelijk een **eigen sfeer** aanbrengen in de ruimte waar de activiteit is. Groepen kunnen eventueel een eigen kastje krijgen om hun spullen in op te bergen.
- Het is bij multiculturele accommodaties belangrijk om heel bewust steeds in te zetten op gezamenlijke **interculturele activiteiten**, onderlinge uitwisseling, contact en samenwerking. Omdat dat niet altijd vanzelf lukt.
- Het centrum zou bestuurd kunnen worden door een interculturele groep vrouwen **op persoonlijke titel** die de beleidsuitgangspunten onderschrijft en wil omzetten naar de praktijk.

- Alle groepen en organisaties die iets willen organiseren in het vrouwencentrum, kunnen zitting hebben in een soort **Raad** die het bestuur adviseert.

Intercultureel werken gaat niet vanzelf. Het organiseren van interculturele activiteiten vraagt om allerlei beslissingen (bijvoorbeeld hoe ga je om met het taalprobleem?) en vaardigheden (om kunnen gaan met verschillen en overeenkomsten binnen een groep of het in positieve zin beïnvloeden van het samenwerkingsklimaat). De kunst is om naar vormen te zoeken die een sneeuwbaleffect hebben: zo werken dat vrouwen elkaar gaan opzoeken. Kijken wie waar een duwtje nodig heeft zodat het contact vanzelf verder loopt. Intercultureel denken begint met het bewust worden van je eigen vanzelfsprekendheden. De dingen waar je nooit over nadenkt. Die zijn zoals ze zijn. Ontmoetingen met mensen die anders zijn dan jij, biedt je de kans om achter jouw vanzelfsprekende normen en waarden, denkbeelden en handelingen te komen (mits je hier open voor staat). Alles draait om de mogelijkheid om tot dialoog te komen. Wie vasthoudt aan 'alleen op onze manier', komt niet verder op het interculturele pad. Je moet op zoek naar de verschillen en overeenkomsten in: hoe doe ik dat en hoe doet de ander dat. Vanuit dit perspectief wordt het ook mogelijk om eventuele spanningen en conflicten te bespreken. Ik hoop dat jullie straks iets met deze aandachtspunten kunnen doen in jullie discussie en wens jullie veel succes met de opbouw van dit vrouwencentrum!

Meer informatie:

Astnd Krikken,
Welzijn & Onderwijs,
afdeling Lokaal Sociaal Beleid,
Stadsdeel Amsterdam-noord,
020-6349 642
a.krikken@noord.amsterdam.nl

Fatiha Alaoui
020-6349 642
alaoui@opbouwwerk.nl

Arda Koldewijn
020-4922 181
moedercentrum@buurtwerknoord.nl

<

Pink elephants are swingin' in the rain

► Vakconferentie Opbouwwerk 2003

Donderdag 20 november

GROTE KLEINE-KANSEN IN DE SAMENLEVINGSOPBOUW

Jaarbeurs Utrecht

OPBOUWWERK FACE-TO-FACE

hoeveel werktijd besteden opbouwwerkers aan rechtstreekse contacten met mensen, burgers; de uitkomsten van een nieuw BON-onderzoek

EN: HOE STAAT HET OPBOUWWERK ERVOOR

een tussentijdse 'state of the art'

NIET DE KIP, NIET HET EI, MAAR HET NEST!

innovatieve concepten van stedenbouw en opbouwwerk rond de vinewijk Schuytgraaf in Arnhem, een ipsv-project van MINE

KLEINSCHALIG EN COOPERATIEF SOCIAAL ONDERNEMEN

opbouwwerk als sociale architectuur: kleine zelforganisaties met concrete productiedoelen als houdbaar sociaal weefsel aan de basis

SOCIALE ARCHITECTUUR VAN HET PLATTELAND

kleinschaligheid, elkaar kennen en veel samen ondernemen, mythe en werkelijkheid van de dorpsamenleving; en ...valt er voor het grote stads opbouwwerk wat van op te steken

Dorpsvisie voor een leefbaar

Een dorpsvisie, ook wel dorpsontwikkelingsplan genoemd, geeft antwoord op de vraag hoe bewoners vinden dat hun dorp zich de komende jaren moet ontwikkelen. Een dorpsvisie kijkt daarbij zo'n tien tot twintig jaar vooruit en doet voorstellen voor activiteiten die de ontwikkeling van het dorp in de gewenste richting bevorderen. In dit artikel gaat Jolanda Luijten van het PON in op de ins en outs van het maken van een dorpsvisie, toegespitst op Venhorst -een kleine kern van de Noordoost-Brabantse gemeente Boekel.

Een dorpsvisie geeft antwoord op de vraag hoe bewoners vinden dat hun dorp zich de komende jaren moet ontwikkelen

Venhorst -met zo'n 1600 inwoners- kent op het eerste gezicht nauwelijks problemen op het terrein van leefbaarheid. Er zijn diverse winkels, horecagelegenheden en sport- en sociaal-culturele voorzieningen. In tegenstelling tot de meeste kleine kernen telt Venhorst veel kinderen en neemt het aantal naar verwachting de komende jaren nog verder toe. Daarmee is het voortbestaan van basisschool St. Cornelius en op langere termijn die van het verenigingsleven de komende jaren gewaarborgd. Toch wilde het Boekelse gemeentebestuur een toekomstvisie (dorpsvisie) voor de kern Venhorst en vroeg het PON dit proces te begeleiden.

Waarom een dorpsvisie

Gemeenten maken diverse beleidsplannen, maar dit beleid is over het algemeen gericht op zaken die betrekking hebben op de gehele gemeente. Gemeenten zijn er echter steeds meer van doordrongen dat een goed beleid ook vraagt om maatwerk. Het is belangrijk ook oog te hebben voor de specifieke problemen waar kleine kernen binnen de gemeente mee kampen. Dit vraagt

in toenemende mate om een kleine kernenbeleid waarbij de afzonderlijke kernen de maat wordt genomen en het gemeentelijk beleid hierop wordt afgestemd.

Een dorpsvisie maakt het mogelijk beleidskeuzes af te wegen tegen de wenselijke ontwikkelingsrichting. Dit voorkomt een ad hoc beleid en bevordert daarmee dus een langetermijnbeleid.

Met een dorpsvisie wordt een sterkte/zwakte analyse gemaakt van het dorp. Enerzijds worden de knelpunten en problemen in beeld gebracht. Anderzijds inventariseert het de kansen voor het dorp. Hierdoor ontstaat een totaalbeeld van het dorp waarin alle aspecten die van belang zijn voor een leefbare samenleving in samenhang kunnen worden gezien en aangepakt.

Dorpsbewoners centraal!

Bij het opstellen van een dorpsvisie spelen de dorpsbewoners een centrale rol. De bewoners hebben zicht op de ontwikkelingen in het dorp en hebben een uitgesproken mening over de goede en de slechte kanten van hun dorpsgemeenschap. Bij het opstellen van een dorpsvisie spelen de

dorpsbewoners een centrale rol. De bewoners hebben zicht op de ontwikkelingen in het dorp en hebben een uitgesproken mening over de goede en de slechte kanten van hun dorpsgemeenschap.

Als een gemeentebestuur samen met de bewoners een dorpsvisie opstelt, dan voelen dorpsbewoners zich serieus genomen en ontstaat er draagvlak voor toekomstige ontwikkelingen en voor de gemeentelijke beleidskeuzes. De dorpsbevolking en de verenigingen spelen mede een rol bij de uitvoering van de (toekomstige) activiteiten die voortkomen uit de dorpsvisie. De slaagkans voor de uitvoering van een dorpsvisie wordt dus aanzienlijk groter als de bewoners betrokken worden bij het bedenken en formuleren van knelpunten, oplossingen en activiteiten.

Totstandkoming

Er zijn diverse methoden om dorpsbewoners te betrekken bij de totstandkoming van een dorpsvisie. Voorbeelden hiervan zijn het werken met belangenverteenwoordigers of het houden van een bewonersenquête. Het PON hanteert een metho-

Venhorst 2015

de waarbij alle bewoners uit de kern worden betrokken. Het gaat daarbij om zowel de inwoners uit de dorpskern als de bewoners die woonachtig zijn in het buitengebied.

Om zoveel mogelijk bewoners te betrekken bij het project, ontvangen alle inwoners en verenigingen een nieuwsbrief en worden artikelen geplaatst in de huis-aan-huisbladen. Zij worden opgeroepen twee discussiebijeenkomsten bij te wonen.

Als basis voor de discussiebijeenkomsten verzamelt het PON zoveel mogelijk cijfermateriaal, dat de werkelijke stand van zaken in het dorp illustreert. Het gaat om gegevens over de ontwikkeling van het inwoneraantal, de leeftijdsopbouw, het leerlingenaantal, het aantal arbeidsplaatsen, het aantal woningzoekenden, et cetera. Overigens heeft de ervaring geleerd dat het niet eenvoudig is om deze gegevens boven water te krijgen. Bij vele gemeenten ontbreekt het aan een goede gegevensverzameling op niveau van de afzonderlijke kernen.

Eerste bijeenkomst

Na een presentatie van de feitelijke gegevens vindt in verschillende groepen een discussie plaats over de belangrijkste ontwikkelingen op het terrein van de leefbaarheid in de kern; het sociale klimaat, het wonen en de woonomgeving, de voorzieningen, verkeer en bereikbaarheid, het werken en de relatie tussen burger en overheid. De bewoners geven in de groepen hun mening over deze ontwikkelingen.

Tweede bijeenkomst

De tweede bijeenkomst staat in het teken van een discussie over mogelijke activiteiten, waarbij de volgende vragen worden gesteld:

- Zijn de voorgestelde activiteiten een oplossing voor de gesignaleerde knelpunten?
- Wie moeten de activiteiten gaan uitvoeren?
- Worden er activiteiten gemist?
- Welke activiteiten hebben de hoogste prioriteit?

Aandachtspunten uitvoering

Om ook de jongeren te enthousiasmeren is het van belang deze groep afzonderlijk aan

te spreken. Dit is mogelijk door de uitnodiging ook expliciet aan hen te richten en een aparte discussiegroep met uitsluitend jongeren te vormen.

De discussiegroepen worden geleid door onafhankelijke personen, zodat dorpsbewoners ongeremd hun mening naar voren kunnen brengen en de meningen ongecensureerd worden opgenomen in de uiteindelijke dorpsvisie.

Een klankbordgroep bewaakt de voortgang van het project. Hierin zijn naast de gemeente diverse sleutelfiguren uit de gemeenschap vertegenwoordigd.

Resultaat

Het project resulteert in een verslag waarin de feiten, ontwikkelingen, meningen en acties staan verwoord. Een impressie die weergeeft hoe de bewoners van Venhorst vinden dat hun dorp zich moet ontwikkelen en welke acties nodig zijn om de leefbaarheid te bevorderen. Een dorpsvisie van en voor Venhorst.

Rol gemeente

De ontwikkeling van een dorpsvisie is geen vrijblijvend tijdverdrijf. Als je hiervoor als gemeente het startsein geeft dan schep je verwachtingen bij de plaatselijke bevolking. De uitkomsten kun je niet naast je neerleggen. Dit betekent dat de gemeente op voorhand middelen moet reserveren om een aantal actiepunten -die voortkomen uit de dorpsvisie- te kunnen uitvoeren. Om geloofwaardig te blijven voor de eigen burgers moet de gemeente niet lang wachten met de uitvoering van deze actiepunten. Daarnaast moet de gemeente de bereidheid hebben open te staan voor nieuwe ideeën en te luisteren naar de meningen van de bewoners. De gemeente levert -voor zover aanwezig- de feitelijke gegevens, biedt inzicht in de voor Venhorst op stapel staande plannen en zorgt voor de benodigde faciliteiten, zoals zaalhuur, koffie, thee, kopiëren en verzenden van de nieuwsbrieven.

Zodra de dorpsvisie gereed is stelt de gemeente de kaders vast waarbinnen de visie verder kan worden uitgewerkt. Ze geeft aan welke actiepunten worden aan-

gepakt en beargumenteert waarom bepaalde acties (nu nog) niet kunnen worden uitgewerkt.

Onze ervaring heeft geleerd dat dorpsbewoners prima in staat zijn te komen met realistische voorstellen. Bovendien accepteert de dorpsbevolking dat niet alle voorgestelde acties op korte termijn kunnen worden uitgevoerd. Maar om het enthousiasme van bewoners vast te houden moeten echter wel direct enkele verbeteringen zichtbaar worden gemaakt.

Communicatie met de bewoners, hen op de hoogte houden van de vorderingen en hen betrekken bij de uitvoering maken de dorpsvisie tot een gezamenlijke verantwoordelijkheid met als uiteindelijk doel een leefbaar Venhorst 2015!

Jolanda Luijten, PON Instituut voor advies, onderzoek en ontwikkeling in Noord-Brabant

<

Burgerschap

Onder het aanheffen van de mantra van de eigen verantwoordelijkheid voert het kabinet-Balkenende een politiek van sociale en financiële uitsluiting. Stel, je werkt bij Albert Heijn en je wordt ontslagen als gevolg van duurbetaald mismanagement aan de top. Dan zie je maar hoe je weer aan de slag komt. Want je bent zelf verantwoordelijk. Op hulp hoeft je niet te rekenen; het reintegratiebudget is wegbezuinigd.

Alleen voor wie gezond is, in het bedrijfsleven werkt en gezonde kinderen heeft is er volgens het NIBUD niets aan de hand. En wie ook nog een leasebak rijdt, gaat er zelfs op vooruit.

TAP (Tijdschrift voor Arbeid en Participatie)

beweegt zich al vijftienvintig jaar op het snijvlak van praktijk en onderzoek op het terrein van arbeid, inkomen en zorg, de vakbeweging, de onderneming en het bijstands- en armoedebeleid, oorspronkelijk onder de naam *Tijdschrift voor Arbeid en Bewustzijn*.

In het jubileumnummer (augustus 2003), dat als titel kreeg *Beschouwingen over het democratisch gehalte van de samenleving*, blikt een aantal auteurs op verzoek van de redactie terug op de ontwikkelingen van de laatste kwart eeuw en kijken ze vooruit naar de toekomst.

Hub Crijns laat zien dat in de jaren negentig de visies op arbeid waarin onbetaald werk of zorg of uitkeringen centraal staan, het af hebben geleid tegen de visies waarin betaald werk centraal wordt gesteld.

Volgens hem kunnen bij die dominante visie op arbeid de nodige vraagtekens worden gesteld in het licht van bredere ontwikkelingen in de samenleving en de feitelijke stand met betrekking tot banen en sociale zekerheid.

Ger Ramaekers gaat in op de vraag in hoeverre cliëntenparticipatie in de sociale zekerheid ook echt heeft geleid tot een verbetering van de positie van de cliënt. Hij stelt vast dat het denken in economische termen ook oprukt in het veld van de sociale zekerheid. Dit leidt volgens hem tot een vorm van individualisering die ondanks de wettelijke verankering de cliëntenparticipatie dreigt uit te hollen. Hij geeft tenslotte aan hoe concreet invulling kan worden gegeven aan een goede cliëntenparticipatie in de sociale zekerheid.

Leo Mesman gaat op in de huidige problematische positie van de vakbeweging. Volgens hem staat de vakbeweging nog steeds voor een aantal wezenlijke principiële uitgangspunten als het streven naar volledige en volwaardige werkgelegenheid, een betere verdeling daarvan, een kritische houding tegenover marktwerking, en het streven naar een beleid waarin economie en ecologie meer in evenwicht worden gebracht. Zijn stelling dat *de FNV nog steeds een bezielde beweging is 'die de dilemma's en uitdagingen waar ze in de moderne tijd voor staat, ongebroken aangaat'* komt eerder over als een geloofsbelijdenis dan als een realistische inschatting van kansen en bedreigingen. Ulke Veersma en Robbert van het Kaar gaan in op de ontwik-

kelingen rond participatie en medezeggenschap binnen de onderneming in het licht van de tendens tot internationalisering. Aan de orde komen ook de rol van de vakbond als centrale onderhandelaar in relatie tot de OR, en het spanningsveld tussen het strategisch meedenken van ondernemingsraden met de bestuurders van de onderneming en de relatie met hun achterban.

Aat Brand schetst de ontwikkelingen in de overheidsbijstand voor mensen zonder betaald werk of inkomen. Hij laat zien dat de koopkracht van bijstandsgerechtigden in de jaren tachtig aanzienlijk is gedaald en dat het bijspijkerbeleid in de jaren negentig een te kleine pleister op een te grote wonde is gebleken. De geplande bezuinigingen op de nieuwe bijstandswet beloven volgens hem weinig goed voor de toekomst. De bezuinigingen staan haaks op de sterke nadruk op het belang van activering om de uitstroom uit de bijstand te bevorderen. Daardoor dreigen de meest kwetsbare groepen te worden geconfronteerd met langdurige armoede. Allochtonen zijn oververtegenwoordigd onder die kwetsbare groepen. Ruben Gowricharn stelt dat de gangbare benadering van de oorzaken van armoede, waarin het financiële aspect centraal staat, geen afdoende verklaring biedt. Hij vindt dat factoren als de geringere individualisering van allochtonen en de grotere gevoelde verantwoordelijkheid voor de groep waarmee het individu zich verbonden voelt, nadrukkelijk moeten worden meegenomen in de benadering

van het armoedeprobleem. Volgens Gowricharn is het huidige armoedebeleid van de overheid contraproductief.

Nog meer *burgerschap* in het laatste nummer van **Maatwerk, vakblad voor maatschappelijk werk (september 2003)** dat geheel in het teken staat van *cliëntenparticipatie* met onderwerpen als *Clienten helpen cliënten; Cliënten en vernieuwing; cliënten over AMW* (drie cliënten en een vader van een cliënt vertellen over het gebrek aan klantgerichtheid van de maatschappelijk werkers waarmee zij te maken kregen); *cliënten in een panel* (over de oververtegenwoordiging van oudere cliënten in het cliëntenbestand van het AMW) en *Ethiek* (volgens Henk Manschot hebben hulpverleners de tragische dimensie van het bestaan uit het oog verloren en focussen zij zich te veel op oplosbare problemen).

In Holland Management

Review (september/oktober 2003) hangt Ronald Jeurissen, hoogleraar bedrijfsethiek aan de Universiteit Nijenrode verantwoord onderwerpen op aan *'burgerschap van ondernemingen'* als *'een vruchtbare kader voor het denken over ondernemingsverantwoordelijkheid'*: analoog aan de bijdrage die burgers van elkaar verwachten, mag van ondernemingen een bijdrage worden verwacht aan de samenleving.

Het laatste nummer van Nederlands tijdschrift voor jeugdzorg (nummer 3, 2003) heeft als thema *De rechten van het kind als revolutionair concept: van liefdadigheid naar gedeelde verantwoordelijkheid*.

Zorg + Welzijn, het veertiendaags opiniemagazine van Elsevier Overheid en Welzijn (**10 september 2003**) biedt een interview met GroenLinks Tweede Kamerlid Evelien Tonkens naar aanleiding van haar publicatie *Mondige burgers, getemde professionals*. Volgens haar roept marktdenken in de zorg slechts het slechtste op in de professional en de client. De professionals zouden zich moeten bevrijden uit de klauwen van de markt en de bureaucratie. Zij zouden moeten worden afgerekend op verhalen, niet op getallen (*accountability*). Vraagsturing vindt Tonkens 'onzinnig'. Het blad besteedt daarnaast aandacht aan de onzekere toekomst van de *dorpsconciërge* die wordt bedreigd door de kaalslag van het kabinet-Balkenende op de gesubsidieerde arbeid. De dorpsconciërge doet klussen die de leefbaarheid in het dorp verbeteren. De gemeenten zullen hem voortaan uit eigen zak moeten betalen.

Cultuur en stedelijke vernieuwing
De Raad van Cultuur heeft de staatssecretaris van OC&W onlangs positief geadviseerd over de vraag of de stedelijke vernieuwingsopgave voorzien moet worden van een 'cultuurimpuls'. Naar aanleiding daarvan koos **Vitale Stad (augustus 2003)** voor het thema *Cultuur en stedelijke vernieuwing*. Volgens de redactie draait stedelijke vernieuwing, als transformatie van de bestaande stad, per definitie om het ingrijpen in een bestaande cultuur: *'het vernieuwen van al dan niet*

historische fysieke, sociale en economische structuren, die nauw met elkaar verweven zijn'. Daarmee is het 'niet meer dan logisch dat ruimtelijke ordenings- en cultuurbeleid elkaar in deze opgave versterken'. Vertegenwoordigers van rijk, provincie en gemeenten verkennen momenteel gezamenlijk de culturele opgaven in de stedelijke vernieuwing en het formuleren van nieuw beleidskader. Volgens Vitale Stad dient stedelijke vernieuwing uit te gaan van de aanwezige kwaliteiten of potenties van een gebied, het culturele kapitaal. Wat betreft de fysieke cultuur draait het om de vraag hoe architectonische en stedenbouwkundige opvattingen kunnen worden ingezet in het vernieuwingsproces. De achterliggende doelstelling, waar het gaat om de sociale cultuur, is het zoeken naar manieren om bewoners bij het vernieuwingsproces te betrekken en tegelijkertijd de sociale structuren te versterken. Op dat punt is nog veel te winnen. In de Amsterdamse Bijlmer bijvoorbeeld zijn religieuze groeperingen nauwelijks bij de vernieuwingsplannen betrokken, terwijl zij wel een belangrijke bijdrage leveren aan de culturele identiteit van de wijk. In het kader van de economische cultuur pleit Jeroen Saris, directeur van adviesbureau De Stad, voor veel meer aandacht te komen voor het stimuleren van ondernemerschap in een wijk (*'Waarom is er geen kashba op het Allebéplein?'*). Volgens hem liggen in wijken als de Westelijke Tuinsteden in Amsterdam de kansen voor met name jonge immigranten voor

het oprapen, mits gekozen wordt voor 'voor een meer ontspannen, vrije benadering van economische ontwikkeling in de vorm van bijvoorbeeld tijdelijk gebruik en functieverandering'. Bij economisch succes zal er een nieuwe middenklasse ontstaan die zal zorgen voor een gezonde vraag op de woningmarkt van de wijk. Ook Gert-Jan Hospers, universitair docent economie en strategie aan de Universiteit Twente, en Marcel van Lochem, zelfstandig beleidsadviseur, zien een sterk verband tussen stedelijke vitaliteit en (allochtoon) ondernemerschap (*'De wijk als emerging market'*). Paternalistisch beleid is echter uit den boze. Het succes van de stedelijke vernieuwing van de Utrechtse wijk Lombok is overigens volgens hen 'misschien wel niet eens te danken aan ondernemersbeleid, maar wellicht aan de keuze van de gemeente om niet te slopen en juist de fysieke omgeving intact te laten'.

In het kort
Intermediair (2 oktober 2003) schrijft het succesverhaal van de Amsterdamse Staatsliedenbuurt (*'Honkvaste yuppen helpen integratie'*). Halverwege de jaren tachtig was de buurt een verloederd krakersbolwerk. Tegenwoordig wil iedereen in de buurt wonen. Er is een goede mix van allochtonen en autochtonen. Het blad biedt de lezer tevens een integratetest onder het motto: klagen over Ahold en Enron is makkelijk, maar hoe fatsoenlijk zijn we zelf? In het interview zegt 'emotiegoeroe' Suzan Piet dat wij, na de jaren tachtig en negentig, waarin de mensen

steeds meer op zichzelf gericht raakten, nu toe zijn aan het tijdperk van de 'totale leegte', een tijdperk waarin mensen terecht zijn gekomen in een spiraal van de zucht naar steeds grotere vermaaksprikkelers en de kater van gapende leegte als de fun is gedaan. Vooral managers hebben het volgens Piet moeilijk, verslaafd als zij zijn aan succes. Ze zijn alleen maar bezig met het herhalen van hun succesnummers. In plaats daarvan zouden ze zich beter bezighouden met het delen van hun kennis en het opbouwen van een team met hun medewerkers. Het coververhaal van de aflevering van **25 september** gaat over *Bezuinigen nieuwe stijl*: minder naar het café, onderbroeken van Zeeman en zelf de hond uitlaten. In het nummer van **18 september** staat de mil-jardennota centraal: *'Het koffer-tje van Zalm bevat voor ieder wat slechts. Alleen worden we niet allemaal even hard getroffen'*. Het coververhaal van **11 september** gaat over de vraag wat we doen met de akkers die vrijkomen met het verdwijnen van de boer: *'Ons land is niet vol. Op veertig procent staat Engels raai-gras'*.

<

De Wenswijk creëert positieve

Zestien scholen uit het hele land namen vorig jaar deel aan De Wenswijk, een project om kinderen te betrekken bij hun leefomgeving. Thema van het project was zwerfvuil. Maar De Wenswijk is meer. Het project gaat ook over de wens te wonen in een leefbare en prettige wijk, over de invloed van kinderen daarop en over hoe je daar samen -met ouders, bewoners, wijkoverleg- aan kunt werken. Een schone wijk is immers ook een basis voor een solide sociale structuur.

Zoals in veel andere wijken ergerden de bewoners van de Emmense wijk Bargerers zich aan zwerfvuil. Voor opbouwwerker Johan Ottens een goede reden zich aan te melden voor het project De Wenswijk. "Als opbouwwerker is het belangrijk aan te sluiten bij thema's die leven in de wijk. Het thema van De Wenswijk biedt die mogelijkheid. Belangrijk was ook dat we in het project konden zoeken naar oplossingen die mensen zelf aangeven, in het opbouwwerk een bekende methode om mensen te betrekken bij hun wijk." Aandacht besteden aan zwerfvuil kan volgens Ottens heel goed via de kinderen. "Zo breng je het project buiten de school. Via de kinderen bereik je hun ouders en andere bewoners in de wijk. Het gaat er immers om dat bewoners zelf verantwoordelijkheid voelen voor hun leefomgeving. Het is niet alleen goed dat kinderen betrokken raken bij hun omgeving, een schone wijk voelt beter voor iedereen."

Wensen en waarden

De Wenswijk is een initiatief van de Campagne Echte Welvaart. Dit project (inmiddels als zelfstandige stichting ope-

rend) is door de Stichting Natuur en Milieu gestart met als doel mensen en organisaties die zich bezighouden met duurzaamheid in sociaal, ecologisch en economisch opzicht bij elkaar te brengen. Een groot aantal maatschappelijke organisaties (waaronder het LCO), vakbonden, bedrijven en kerken hebben zich bij de campagne aangesloten. "We proberen mensen die zichzelf en anderen de vraag stellen wat echte welvaart is, elkaar te laten ontmoeten rond waarden in de samenleving," aldus campagnemanager Annette de Vries van Echte Welvaart. "Aanleiding voor het project De Wenswijk was dat we een verbinding wilden leggen tussen twee waarden, namelijk de zorg voor de fysieke leefomgeving en de wens te wonen in een levendige buurt. Daarvoor bleek zwerfvuil een ideale kapstok. Hoewel zwerfvuil uit het oogpunt van milieubelasting helemaal niet zo zwaar weegt, is het vooral een uitingsvorm van een ontwikkeling dat mensen slordiger met hun omgeving omgaan, en daarmee ook weinig respect voor elkaar tonen. Omdat we al een aantal 'veegprojecten' kenden, wilden we laten zien wat mensen motiveert daaraan mee

te doen en welke mobiliserende krachten er van zo'n thema kunnen uitgaan. Zo is uiteindelijk het project De Wenswijk ontstaan."

Positieve insteek

"Met De Wenswijk willen we met een positieve insteek mensen enthousiast maken voor en betrekken bij hun (schone) leefomgeving," aldus De Vries. "Veel mensen zijn best bereid daarvoor verantwoordelijkheid te nemen, en daarvoor de handen ineen te slaan. Wat wij wilden was lichtjes brengen in de ogen van mensen. Want enthousiasme werkt vaak aanstekelijk." De naam Wenswijk is heel bewust gekozen. De Wenswijk wil de betrokkenheid van mensen bij en de samenwerking in de wijk versterken, gecombineerd met zorg voor de (fysieke) leefomgeving. De leefbaarheid in een wijk kan om verschillenden redenen te wensen over laten: vanwege zwerfvuil, maar ook door een gebrek aan groen of goede onderlinge contacten. "Daar kun je iets aan doen vanwege het afval, het milieu of het sociale aspect," aldus De Vries. "Maar waar het om gaat is dat mensen betrokken zijn bij hun omge-

aandacht voor de buurt

ving en dat ze elkaar daarop zouden moeten kunnen aanspreken. Zwerfvuil is heel concreet en zichtbaar op straat, iets waar mensen zich aan ergeren. En omdat veranderingen beter gaan vanuit iets positiefs, vanuit een wens in plaats van een ergeris, is gekozen voor de naam Wenswijk." Het thema zwerfvuil is oorspronkelijk afkomstig van twee partners in de Campagne Echte Welvaart: Unilever en de Politiebond. De eerste omdat dit bedrijf bezig is haar verantwoordelijkheid te nemen voor hoe mensen met verpakkingen omgaan, (streven in de politiek is een sterke vermindering van blik en plastic flesjes in het zwerfval); de Politiebond omdat haar leden vaak werden aangesproken over de verloederding op straat, zowel de fysieke verloederding als de instelling van mensen. Beide partners vroegen zich af wat daarop te verzinnen is. Uiteindelijk raakten ook andere partners betrokken en is SME MilieuAdviseurs, een organisatie voor milieuparticipatie, ingeschakeld. Met Stichting Wensenwerk, voortgekomen Global Action Plan, zijn zij de uitvoerders van het project.

Flexibel project

Binnen De Wenswijk is ervoor gekozen te starten met basisscholen omdat een school een zichtbaar aanwezige wijkvoorziening is. Een andere bewuste keuze is het project kleinschalig te houden en uit te proberen op verschillende plekken om zo van de opgedane ervaringen te leren. Bij de keuze voor de pilots is geprobeerd een zo breed mogelijke schakering aan scholen mee te laten doen. Zo deed uit iedere provincie één school mee, en nog eens vier uit de grote steden. De scholen stonden in grote én in kleine steden/dorpen en waren van verschillende signatuur. Gaandeweg het project groeide ook de methodiek van De Wenswijk. "De filosofie is echter dat het geen stappenplan is, maar eerder een project met een aantal bewegingen," aldus projectleider Jur de Vos van SME MilieuAdviseurs. "Het project is een mengeling van zelf ontdekken en kinderp participatie. Er zit veel oorspronke-

lijks in de ideeën van kinderen dat je serieus moet nemen. Voor kinderen is het bovendien een leerproces dat leuk is om te doen." In het project krijgen kinderen dan ook geen dingen aangeboden, maar worden gestimuleerd zelf na te denken over wat zij zouden willen wat er gebeurt, en over hoe zij de dingen willen oplossen.

Scholen en gemeenten kunnen jaarlijks aanhalen bij het programma. Van beiden wordt wel inzet en creativiteit verwacht. De gemeente ondersteunt de school waar nodig met middelen en faciliteiten voor een buurtactie (prikkers, bakken en dergelijke), stelt een aanspreekpunt in en betaalt de school een beperkte vergoeding. De school doorloopt in principe vijf stadia: een buurtschouw waarin kinderen met foto's inventariseren waar zwerfvuil ligt en wat dat doet met de wijk; bespreken van het onderwerp zwerfvuil in de klas; vormgeven aan ideeën en oplossingen van kinderen; interactie met de buurt/gemeente en een afsluitende actie. De landelijke organisatie brengt de partijen samen en ondersteunt de school met lesmateriaal, communicatiemiddelen, een gezamenlijke website en landelijke publiciteit.

Een niet onbelangrijke rol is weggelegd voor de lokale intermediair in het project. Dat kan een NME-organisatie zijn, een gemeentelijke afdeling, maar ook het wijk-opbouwwerk. Met name de laatste heeft immers vaak al diverse ingangen en connecties in een wijk.

Het is de bedoeling het project te verbreden naar andere thema's, uit te breiden met meer partners en op grotere schaal in te zetten. "De methodiek zal daarbij niet worden gestandaardiseerd, het blijft een flexibel project waar ieder het zijne uithaalt," aldus De Vos.

Abri-posters

'Hoofdrolspelers' in De Wenswijk zijn de schoolkinderen uit een wijk. Zij gaan met elkaar de straat op, kijken wat zij van de situatie vinden en wat zij als kinderen daarmee zouden willen. Met tekeningen, gedichten en posters -voor op de ramen, of levensgroot in deabri's van bushaltes- maken zij het thema zwerfvuil zichtbaar in de wijk en informeren zo bewoners en gemeente over hun wensen en ideeën voor een leefbare wijk. Deze wensen werden het afgelopen jaar soms concreet gehonoreerd, bijvoorbeeld met een nieuwe afvalvoorziening op het schoolplein; soms symbolisch, bijvoorbeeld met een schoonmaakactie. Zo probeerden kinderen uit de Tarwewijk in Rotterdam met een grote veegactie in het Guinnessbook of Records te komen. In de Emmense wijk Bargeres adopteerden kinderen van basisschool De Barg een gedeelte van de wijk waarvoor zij 'verantwoordelijk' zijn. Regelmatig maken ze dat gedeelte -onder schooltijd- schoon met behulp van twee door de gemeente beschikbaar gestelde veegskelters, van de gemeentereiniging kregen de kinderen schoonmaakkleding.

Opbouwwerker: intermediair en lobbyist
Het initiatief tot deelname aan De Wenswijk in de Emmense wijk Bargeres kwam van welzijnsorganisatie Alcides in

de persoon van opbouwwerker Johan Ottens. "Het project sloot niet alleen goed aan bij wat er speelde in de wijk, maar paste ook binnen een groter herstructureeringsproject van de gemeente." Ottens eerste insteek was contact leggen met de gemeente. "Voor mij als opbouwwerker was het belangrijk dat de aandacht in het project niet eenzijdig naar de kinderen en hun oplossingen zou gaan, maar dat die oplossingen ook echt zouden worden gefinancierd. Daarover moesten van tevoren goede afspraken worden gemaakt met de gemeente."

In het begin van het project had Ottens vooral de rol van lobbyist die probeerde bij de gemeente draagvlak voor het project te creëren. "Staat er eenmaal iemand bij de gemeente achter je, dan kan daarna het gemeentelijk apparaat gemakkelijk in werking worden gezet." Bij de afdeling milieu waren de reacties overwegend positief, maar verliep de besluitvorming wat traag. "In de wijk konden we dankzij het herstructureeringsproject 'Emmen Revisited' wel direct aan de slag, met enthousiaste ambtenaren die gericht waren op mogelijkheden en niet op problemen." Later veranderde de rol van opbouwwerker Ottens in die van intermediair.

Ottens zocht ook naar scholen die mee wilden denken over het verminderen van afval en die een deel van de uitvoerende kant op zich wilde nemen. Dat werd Basisschool De Barg die aan de slag ging met het beschikbaar gestelde lesmateriaal. Het welzijnswerk ging met de kinderen met camera's de straat op. Insteek was kinderen zelf te laten invullen wat in hun ogen zwerfvuil is en waar de smerige plekken zijn in de wijk. Een invulling die overigens op een aantal punten anders bleek dan die van de gemeente. "De afdeling rei-

niging van de gemeente heeft het begrip zwerfvuil ingekaderd en daarmee ingeperkt. Het is dus belangrijk om gezamenlijk het kader te bepalen en dit niet eenzijdig te doen. Wel hebben we met de afdeling milieu afspraken kunnen maken om deze smerige plekken in samenwerking met buurtbeheer ook inderdaad op te ruimen. Doel hiervan was om, voordat de kin-

deren de school verlieten, ook echt concreet resultaten zichtbaar te maken." Dat laatste gebeurde niet alleen met een schoonmaakactie in de wijk, maar ook met een groots opgezette eindpresentatie waarbij de wethouder aanwezig was en met de posters waarop de kinderen hun definitie van zwerfvuil verbeeldden. Daarnaast is er van het hele proces een video en een cd-rom gemaakt. "Het project is nog niet afgerond," aldus Ottens, "maar gaat verder met het werken aan de door de kinderen voorgestelde oplossingen die in de wijk moeten worden ingebed."

Handvatten

Belangrijk onderdeel van De Wenswijk is kinderen zelf structurele oplossingen te laten aandragen. "Kinderen zijn daar prima toe in staat, als je ze maar serieus neemt," vindt ook Ottens. Zo bedachten de kinderen van De Barg dat ze ook zelf wel iets zouden kunnen doen. "Samen met de kinderen hebben we dat vertaald naar het adoptieplan, met als voorwaarde dat de gemeente materiaal beschikbaar stelde." Kinderen uit de hoogste klassen gaan ongeveer twee keer per maand de straat op om het zwerfvuil in het daar hen geadopteerde gedeelte van de wijk op te ruimen. "De hoeveelheid vuil wordt gemeten en het is de bedoeling dat de hoeveelheid opgehaald vuil vermindert," aldus Ottens. "Ook andere scholen in de wijk kunnen gebruik maken van de voorzieningen (zoals de veegskelters) die de gemeente beschikbaar heeft gesteld. Daarover gaan we binnenkort met andere scholen in gesprek."

Een andere suggestie was een meldpunt zwerfvuil, dat goed paste in de wijk aanwezig-wijkwinkel. Deze valt onder de verantwoordelijkheid van de Wijkvereniging Bargeres. "Inwoners van

Bargeres kunnen hier alles melden op het gebied van zwerfvuil. De medewerkster van het meldpunt staat in direct contact met de afdeling reiniging van de gemeente en geeft alle meldingen door. Het gaat er vooral om dat een dergelijk punt naamsbekendheid krijgt, dat mensen meldingen doen en dat daar daadwerkelijk iets mee gebeurt."

Ook in Bargeres scoort hondenpoep hoog als ergernis. "In eerste instantie wilden de kinderen hondenpoepbakken laten installeren, maar daar zag de gemeente niets in. Nu hebben we deze oplossing vertaald naar een -overigens nog te houden- positieve actie."

Een andere positieve actie is de 'tegelruilhandel'. Kinderen stonden zich aan de vele losse tegels in het ruim aanwezige openbare groen in de wijk. "Zo kwamen we op het plan een ruilhandel op te zetten tussen mensen die tegels over en mensen die tegels nodig hebben. Dat zou bijvoorbeeld een werkproject van de sociale dienst kunnen worden. Zoiets kan je uitbreiden met bijvoorbeeld hulp bij het onderhoud van de tuin, waardoor je een soort hulpverleningsorgaan creëert in de wijk."

Ottens heeft ook geprobeerd ouders in de school te activeren, zoals de oudercommissie die de organisatie van het bemanen van de zwerfvuilkarren op zich neemt. "De gedachte hierachter is dat bewoners, onder andere via de ouderraad, verantwoordelijk gemaakt kunnen worden voor de organisatie, om zodoende te zorgen voor een goede borging in de wijk. Op die manier is niet alleen de school (het onderwijzend personeel) verantwoordelijk. Maar daarover gaan we nog in gesprek." Dat De Wenswijk allerlei handvatten en ingangen biedt voor het opbouwwerk staat voor Ottens buiten kijf. "De Wenswijk is een goede methode om mensen te betrekken bij hun leefomgeving. En er gaan toch meer gemeentelijke deuren open als er landelijke aandacht voor is. Het moet alleen wel aansluiten bij gemeentelijke thema's, zoals in Emmen het geval was." De medewerking van de gemeentelijke diensten was in Emmen dan ook over het algemeen positief. "In november gaan we met de gemeente en de landelijke organisatie verder praten over de implementatie van De Wenswijk/zwerfval in de hele gemeente Emmen."

Organisatie
De stichting Echte Welvaart is (zoals eerder vermeld) initiatiefnemer van De Wenswijk. Financieel werd De Wenswijk vorig jaar mogelijk gemaakt door de Iglo Mora Groep (Unilever), de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij, de stichting Nederland Schoon en de provincies Gelderland, Noord Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthé en Zuid Holland. De Provincie Utrecht en de firma's Viacom, JCdeCaux en Hillenaar gaven bijdragen in natura. Digitale Pioniers subsidieerde de website www.wenswijk.nl. De organisatie en dagelijkse coördinatie op landelijke schaal zijn uitgevoerd door SME MilieuAdviseurs en Stichting Wensenwerk.

Meer informatie:
Jur de Vos
SME MilieuAdviseurs
030- 635 89 19
vos@sme.nl
www.sme.nl

Rickert Pos
Stichting Wensenwerk
070 - 392 17 94
Rickert@wensenwerk.nl
www.wensenwerk.nl

Annette de Vries
Stichting Echte Welvaart
030 - 291 99 31
www.echtewelvaart.nl
a.de.vries@echtewelvaart.nl

Alcides Emmen
Johan Ottens
Postbus 1180
7801 BD Emmen
059 - 680 800
<

Leidraad sociale wijkvisie gereed

De ministeries van VROM en WVS hebben de handen ineengeslagen om de samenhang tussen sociaal en fysiek beleid bij herstructurering te versterken. Onder de noemer Kennisprogramma 'Sociaal-fysieke wijk-aanpak' worden in opdracht van beide ministeries een reeks goed toegankelijke handreikingen ontwikkeld die professionals kunnen gebruiken om het herstructureringsproces succesvol(ler) te doen verlopen. De Leidraad sociale wijkvisie is de eerste handreiking van dit project.

André Ouwehand van het Onderzoeksinstituut OTB (TU Delft) en Kees Fortuin van het Verwey-Jonker Instituut hebben een leidraad geschreven voor het opstellen van een sociale wijkvisie. Dit is een wijkvisie waarin de sociale component op een volwassen wijze is meegenomen. De leidraad geeft handvatten voor het op een goede wijze agenderen en verankeren van de sociale pijler in de aanpak bij de fysieke herstructurering. Het is geen visieverhaal

maar een instrumenteel verhaal met verschillende benaderingswijzen en werkmethoden. Het rapport voorziet namelijk in diverse maatregelen, die afhankelijk van de specifieke situatie en de fase in het proces, toegepast zouden kunnen worden. Een gecoördineerde sociaal-fysieke aanpak heeft als voordeel dat problemen zoveel mogelijk in de eigen wijk worden opgelost en niet worden verplaatst of gaan 'zwerfen' door de stad. Het doel van de wijkvisie dient te zijn dat er voor iedereen in de wijk uitzicht, perspectief, ontstaat. De leidraad is ingedeeld aan de hand van verschillende fasen in het herstructureringsproces (Initiatief, Inventarisatie en analyse, Visievorming, Programmabepaling, Uitvoering, Herijking, Beheer). Naast praktijkillustraties zijn er in de brochure een viertal uitgebreide beschrijvingen van projecten opgenomen (Holy-Zuidoost - Vlaardingen, Schieveste - Rotterdam, Singelplan - Rotterdam, Heuvel - Breda).

Meer informatie via:
www.kei-centrum.nl/leidraad

Werkbezoek 'Sociale wijkvisie in de praktijk' Op dinsdag 18 november organiseren KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing en X-S2 Kennisnetwerk Sociaal Beleid een werkbezoek in Leiden-Noord voor professionals die actief zijn in herstructureringswijken. Men kan hier nader kennismaken met de toepassing van de leidraad in de praktijk. Naast presentaties en een bezichtiging van de wijk kan men op deze middag praktijkervaringen uitwisselen met collega's over de sociaal-fysieke wijk-aanpak. Meer informatie via www.kei-centrum.nl/leidraad

Meer informatie over de sociaal-fysieke wijk-aanpak?
Kijk op de website van KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing (www.kei-centrum.nl/sociaal-fysiek) of op de website van X-S2 Kennisnetwerk Sociaal Beleid (www.x-s2.nl) <

Prijsuitreiking *Panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten*

Op een 'toplocatie' in Amsterdam, Gemeentehuis Deelraad Centrum bij het Waterlooplein, vond de prijsuitreiking plaats van het Panel. De kranten die in 2002 zijn verschenen werden dit voorjaar bekeken en op 8 september konden de prijzen worden uitgereikt in gastvrij Amsterdam. Als gastvrouw namens de deelraad trad Anne Lize van der Stoep op, die zichtbaar verheugd was dat een Amsterdamse krant ditmaal de hoofdprijs had gewonnen. Om 16.30 uur heette zij de aanwezigen met onderstaande woorden hartelijk welkom:

"Namens het Dagelijks Bestuur heet ik u van harte welkom in de koffiekamer van het Amsterdamse stadhuis. Vanmiddag vindt hier een bijzondere gebeurtenis plaats, want ook dit jaar is het panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten er weer in geslaagd om een drietal kranten aan te wijzen die zich volgens het panel afgelopen jaar landelijk hebben onderscheiden en die vandaag de beloning ontvangen die zij volgens mij ook ruimschoots verdienen. (...)

Uiteindelijk is de Amsterdamse Plantage-Weesper Buurtkrant tot grote winnaar in de categorie Maatschappelijke Relevantie uit de bus gekomen. Een niet geringe prestatie, waar de medewerkers bijzonder trots op kunnen zijn. (...)

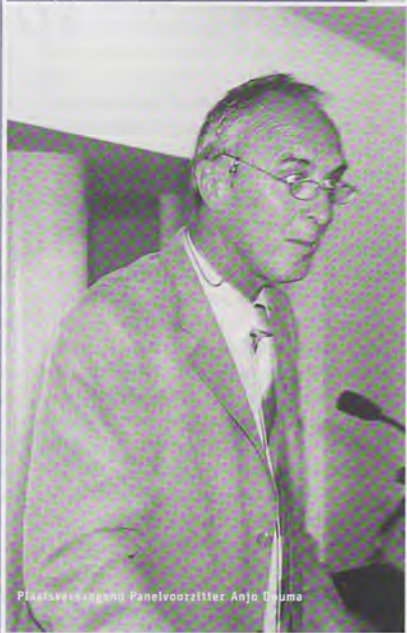
Waarvoor hulde: wijkkranten leveren een belangrijke bijdrage aan de sociale samenhang in buurten. Niet alleen wordt de krant gemaakt door en voor de bewoners van de buurt, maar zij slagen er bovendien in om bewoners van de buurt actief te betrekken bij alles wat er in de buurt gebeurt. Door bewoners op de hoogte te houden van alles wat er speelt in de buurt, door mensen met elkaar in contact te brengen en door mensen te activeren om hun stem te laten horen. Kortom: deze prijs is een mooie erkenning van de bergen werk die door alle betrokkenen worden verzet. Voordat ik wil overgaan tot het officiële gedeelte van deze middag en het woord geef aan de heer Douma, wil ik ook de sponsors van de prijzen hartelijk danken voor hun bijdrage."

Ingewikkeld toetsingsproces

Na deze vriendelijke woorden trad Anjo Douma in zijn hoedanigheid van plaatsvervangend Panelvoorzitter naar voren. In zijn inleiding schetste hij het recente toetsingsproces. Hij constateerde dat het vrij ingewikkeld blijft om de verschillende krantjes met elkaar te vergelijken. Daaraan liggen volgens Douma een aantal oorzaken ten grondslag. Allereerst geeft lang niet iedere krant prijs wat voor rol deze precies speelt in de gemeenschap. Er zijn bijvoorbeeld kranten waar slechts heel kort allerlei, zo op het oog wel zeer algemene informatie vermeld staat. Bij navraag blijkt dan dat de wijkkrant door vele wijkbewoners wordt gelezen, in plaats van de professionele huis-aan-huisbladen, omdat de informatie in de wijkkrant in verkorte vorm wordt weergegeven. In die situatie vervult de wijkkrant een onmisbare functie, omdat er geen leescultuur in de wijk bestaat. Als Panel kun je dat er echter niet aan af zien. Zo zijn er ook kranten die door het in de wijk aanwezige welzijnswerk van een professionele lay-out worden voorzien. Je kunt je dan afvragen wat hier de inbreng is geweest van de bewoners. Aan de andere kant kun je dan aan de inhoud wel zien dat de mening van de bewoners wel degelijk maatgevend is voor de inhoud van de krant.

Anne Lize van der Stoep

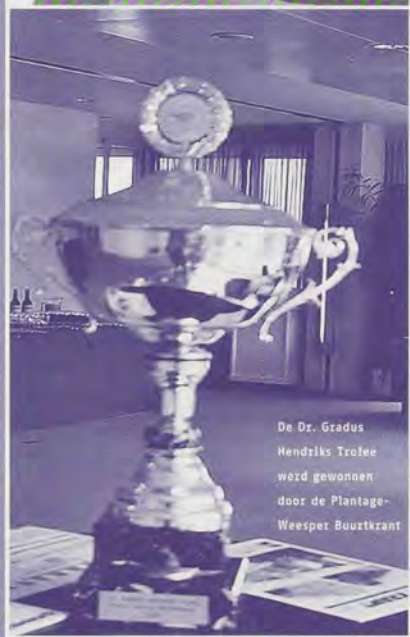

Plaatsvervangend Panelvoorzitter Anjo Douma

zeer geslaagd

De prijswinnaar in de categorie Vormgeving en Presentatie: De Garmer en Thesinger Express

De Dr. Gradus Hendriks Trofee werd gewonnen door de Plantage-Weesper Buurtkrant

Zo wordt het Panel iedere keer met allerlei (schijnbare) tegenstellingen geconfronteerd en probeert het, door ervaring wijs geworden, door de uiterlijkheden heen te pikken.

Daarna werd overgegaan tot het officiële gedeelte van de bijeenkomst.

Waardige winnaars

Voor de uitreiking van de Waarderingsprijs in de categorie Vormgeving & Presentatie beklom Christine Wevers het spreekgestoelte. Christine Wevers is communicatie adviseur bij Stimio Communicatieprojecten bv te Meteren. Stimio stelt al sinds jaar en dag een geldprijs van €2.500 ter beschikking aan het Panel. Dit jaar viel de overwinning toe aan de Garmer & Thesinger Express, het maandelijks Nieuwsblad voor Garmerwolde Thesinge en omstreken. In het totale bestand viel deze krant op door de markante vormgeving. De krant wordt gedrukt matglanzend papier en er worden buitengewoon scherpe foto's in afgedrukt. Door het gebruik van een ietwat ouderwets aandoend lettertype voor de koppen, ontstaat een nostalgische sfeer. De twee fotografen, Henk Remerie en Wolter Kasijns, verdienen in dezen een eervolle vermelding, volgens het unaniem Panel.

Ferdinand Soeteman van het Verbond van Verzekeraars te Den Haag reikte vervolgens de prijs uit voor Kwaliteit van de Inhoud: Integrale Veiligheid. De prijs ging naar Wijkkrant Koningshaven uit Tilburg. Volgens de Panelleden straalde deze krant zoveel betrokkenheid uit met het thema veiligheid in integrale zin, dat toekenning van de prijs bijna onontkoombaar was. De verdienste van de Wijkkrant Koningshaven is dat het zowel aandacht aan de objectieve als de subjectieve (beleefde) veiligheid besteedt.

Als laatste kwam Gradus Hendriks aan het woord. Ook dit jaar was hij weer van de partij om de naar hem vernoemde prijs voor Maatschappelijke Relevantie uit te reiken. De Plantage-Weesper Buurtkrant heeft volgens een unanieme jury de hoofdprijs in de wacht gesleept omdat er op alle categorieën goed is gescoord. Zo is de vormgeving verzorgd en zeker ook door het afgedrukte fotowerk (van Jacques Bos) esthetisch te noemen. Ook is de inhoud zeer gevarieerd en komen alle ter zake doende vraagstukken afdoende in de krant aan bod. En, last but not least, kent de krant een kritische toonzetting ten aanzien van allerlei bestuurlijke aangelegenheden over de wijk. Er wordt regelmatig en kritisch verslag gedaan door de buurtbewoners, die echter ook veel oog tonen voor het sociale weefsel in de wijk. Uit de bijdragen blijkt voorts dat er met een veelheid van instellingen en personen uit de wijk contact wordt onderhouden door de redactie waardoor de krant een echte forumfunctie vervult. Een waardige winnaar!

Toetsing 2004

Volgend jaar wordt er een nieuwe prijs toegevoegd aan de al bestaande Waarderingsprijzen. Het samenwerkingsverband van X-S 2 en kenniscentrum Grote Stedenbeleid, SQM (Social Quality Matters) stelt een Waarderingsprijs ter beschikking voor de beste Buurtwebsite. Waaruit de prijs precies zal bestaan is op dit moment nog niet duidelijk. Zodra het Panel meer weet, wordt dat bekend gemaakt. Nadere en nieuwe informatie kan worden gevonden op de website van SQM: www.sqm.nl. Vanuit SQM treedt drs. Debbie den Heijer toe tot het panel Buurt-, Wijk- en Dorpskranten. Zij zal er voor zorgdragen dat er voldoende expertise ter beschikking van het Panel staat om de sites grondig te kunnen beoordelen.

Verder heeft Stimio Communicatieprojecten bv dit jaar een extraatje ontwikkeld voor de redacties van kleine krantjes: de communicatie advieslijn: 0345-565055. Deze lijn is op woensdag van 10.00 – 12.00 uur bereikbaar. Redactieleden kunnen onder andere terecht met vragen over vormen van communicatie, media-contacten en de organisatie van bijeenkomsten.

Voor nadere informatie verwijst ik hier naar de Panelkrant en de speciale folder die aan de redacties van de deelnemende krantjes is toegestuurd. Over de respons op de communicatie advieslijn van Stimio en de ervaringen van een aantal redacties met de verleende diensten rapporteert het Panel in 2004. <

Toetsingsronde 2004 van start

Het panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten stelt zich ten doel om door de beoordeling van buurt-, wijk- en dorpskranten en door het toekennen van prijzen een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de inhoud en kwaliteit van buurt-, wijk- en dorpskranten van bewonersorganisaties in de stad en op het platteland. Belangrijke elementen hierin zijn de maatschappelijke relevantie, vormgeving en presentatie en de inhoud van de kranten. **Dit jaar zal voor het eerst ook een prijs worden uitgereikt voor de beste buurtwebsite.** De beoordeling vindt plaats door het formuleren van opbouwende kritiek en het bekronen van kwalitatief uitzonderlijke bijdragen.

Het panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten zamelt weer kranten in ten behoeve van de Toetsing 2004. De toetsingscriteria zijn gevormd en taakverdeling en werkwijze binnen het Panel zijn opnieuw geregeld.

Het panel is er klaar voor en daagt bewonersorganisaties dit najaar uit om twee exemplaren van de eigen Buurt-, Wijk- of Dorpskrant ter toetsing aan het Panel voor te leggen. Het Panel ontving ter toetsing gaarne twee edities van de bewonerskrant uit uw wijk, buurt of dorp uit het jaar 2003. De bewonerskranten moeten binnen zijn voor 31 januari 2004.

Komend voorjaar zal het Panel tijdens een Presentatie manifestatie haar Juryrapport bekend maken en worden de waarderingsprijzen uitgereikt, alsmede de Dr. Gradus Hendriks-trofee voor "maatschappelijke relevantie". Overigens ontvangt iedere redactie die bewonerskranten ter toetsing heeft voorgelegd een certificaat van deelname, een beoordeling van de ingezonden kranten en een exemplaar van het Juryrapport.

De Waarderingsprijzen, elk groot €2.500, een oorkonde en een bloemstuk, zijn beschikbaar voor de categorieën:

- Vormgeving en Presentatie
- Integrale Veiligheid
- Maatschappelijke Relevantie
- Beste Buurtwebsite (prijs in natura)

De prijzen worden beschikbaar gesteld door Stimio communicatieprojecten te Meteren (Vormgeving & Presentatie), het Verbond van Verzekeraars te Den Haag (Hoe draagt de krant bij aan Integrale Veiligheid in de buurt?) en het Landelijk Centrum Opbouwwerk (Maatschappelijke Relevantie). Bij deze laatste prijs wordt ook de Dr. Gradus Hendrikstrofee uitgereikt. De prijs voor de beste Buurtwebsite wordt beschikbaar gesteld door SQM.

Voorgeschiedenis

Het Panel bestaat al 15 jaar en heeft vroeger jaarverslagen van maatschappelijke instellingen getoetst en beleidsstukken zoals projectplannen en financiële verslagleggingen. Dit is de derde toetsing van Buurt-, Wijk- en Dorpskranten.

Het Panel streeft ernaar haar jaarlijkse Presentatie manifestatie zo mogelijk steeds te houden in een locatie gelegen in de plaats van vestiging van een der bekroonde krantjes.

Samenstelling Panel

Mw. J. van der Kooij-Feenstra,
voorzitter, gemeenteraadslid te Almelo
Dhr. Dr. Gradus Hendriks,
oud-directeur-generaal van het Ministerie van VWS
Mw. Christine Wevers,
van Stimio Communicatieprojecten BV te Meteren
Dhr. drs. Ferdinand Soeteman,
Verbond van Verzekeraars te Den Haag
Mw. Debbie den Heyer,
SQM
Mw. J. de Boer,
directeur Meeting Point, bureau voor marktonderzoek te Amsterdam
Dhr. Kor Kegel,
journalist bij het Rotterdams Dagblad
Mw. Thea Wisniewski
Dhr. Anjo Douma,
Douma Consultants te Alkmaar
Mw. drs. Fenny Gerrits,
werksecretaris, projectontwikkelaar LCO

Deelnameformulier voor de Toetsing

Inzendingen dienen voor 31 januari 2003 in het bezit te zijn van het Panel: twee edities verschenen in 2002, vergezeld van het ingevulde deelnameformulier.

Naam van de krant:
Contactpersoon:
Postadres van de redactie:

Telefoon:
Email:

Zendt bijgaand 2 exemplaren + deelnameformulier in van de krant (naam):

Toelichting
Attendeert het Panel met name op: .....

Voorkeur nominatie:
(aankruisen svp)

- Vormgeving & Presentatie
- Integrale Veiligheid
- Maatschappelijke Relevantie
- Beste buurtwebsite

Kopiëren en inzenden aan:

Panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag

Knopen Versterken

Prisma brengt samenwerkingspartners bij elkaar

Op donderdag 27 november organiseert Prisma Brabant het symposium Knopen Versterken.

Met dit symposium wil Prisma Brabant opdrachtgevers en samenwerkingspartners in de keten welzijn, zorg en wonen met elkaar in contact brengen om te bespreken wat de verschillende partners voor elkaar kunnen betekenen. Hoe kunnen de werkvelden elkaar ondersteunen om de sociale samenhang in Noord-Brabant te versterken?

Prisma Brabant is een steunfunctie-instelling die zich, in opdracht van de provincie Noord-Brabant, bezighoudt met uiteenlopende thema's en ondersteuningsvragen. In het beleidsplan Knopen Versterken 2004-2007 kiest de instelling voor drie maatschappelijke thema's: Betrokken burger-

schap, Kansen voor kwetsbaren en Thuis in de eigen buurt. Prisma Brabant legt de verbinding tussen: lokale organisaties en gemeenten; verschillende instellingen binnen de welzijnssector en andere beleidsterreinen; het vrijwilligerswerk en het bedrijfsleven; en de landelijke kennisinstituten en de lokale vragen. Een eerste aanzet om samenwerkingspartners bij elkaar te halen is het symposium 'Knopen Versterken'. Inleider van het symposium is de heer drs. H.J. Simons, voorzitter Raad van Bestuur van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, oud-staatssecretaris Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Aan het programma hebben verder medewerking toegezegd: mevrouw A. van de Ven, directeur van ARWON, woningcorporatie in West-Brabant; de heer mr. J.P.T. van der Kruis, voorzitter Raad van Bestuur van Vizio, Zorg & Dienstverlening; de heer drs. A.C.M. van Osch, voorzitter Raad van Bestuur van de

Stichting Zorg voor Ouderen Maasland. Ook zijn aanwezig: de heer W. Luijendijk, gedeputeerde provincie Noord-Brabant en andere vertegenwoordigers van de provincie Noord-Brabant en het bestuur en de medewerkers van Prisma Brabant.

Uitgenodigd zijn: gemeenten, welzijnsinstellingen, zorginstellingen, woningcorporaties en vrijwilligersorganisaties. Allen uit Noord-Brabant.

Knopen versterken

Donderdag 27 november van 13.30 tot 16.30 uur.

Locatie: Stichting Prisma, Hooghoutseweg 3, 5674 NA Biezenmortel

Aanmelden bij: Karin Fleur, 013-5441557.

<

Vlaamse Week van het Opbouwwerk

In de week van 17 tot 21 november organiseert het Vlaamse Instituut ter Bevordering en Ondersteuning van de Samenlevingsopbouw (VIBOSO) een reeks van activiteiten die het grote publiek laten kennismaken met waar het opbouwwerk in Vlaanderen en Brussel zoal mee bezig is.

Tijdens deze Week van het Opbouwwerk worden resultaten van projectwerk en bewonersinitiatieven in de kijker gezet. Ze illustreren de rol die opbouwwerk speelt in de lokale samenleving. Een week lang presenteren de acht Regionale Instituten voor de Samenlevingsopbouw (RISO) hun projec-

ten en activiteiten. Het aanbod is divers: tentoonstellingen, een uitwisselingsprogramma voor bewoners uit de grote steden, feesten voor vrijwilligers, de lancering van nieuwe websites, diverse publicaties, reportages in samenwerking met de lokale media.

Hoogtepunt wordt de feestzitting '20 jaar opbouwwerk in Vlaanderen en Brussel' op 20 november 2003 in het Provinciehuis in Antwerpen. Het gevarieerde programma met interviews en getuigenissen blik terug op wat in 1983 aan de orde was en wat de uitdagingen voor de toekomst zijn.

De Week van het Opbouwwerk is een gezamenlijk initiatief van VIBOSO, de RISO's en FESO (Federatie Samenlevingsopbouw)

Informatie

VIBOSO, Bernadette Verreth,

Vooruitgangstraat 323, 1030 Brussel, tel. 02/201 05 65, e-mail: b.verreth@viboso.be.

Voor een gedetailleerd programma zie www.viboso.be.

Speciale editie TerZake

Sterke verhalen over mensen en buurten.

Ook het tijdschrift TerZake doet een duit in het zakje met een speciale editie. Over opbouwwerk kunnen vele verhalen worden verteld. Ook sterke verhalen. Dat bewijst deze speciale editie. De vele reportages, interviews, projectbeschrijvingen en achtergrondstukjes leggen de ambities van het opbouwwerk bloot.

Het Tijdschrift TerZake is een samenwerkingsverband tussen VIBOSO en De Wakkere Burger, een adviesbureau voor bewonersparticipatie, informatie en communicatie tussen burger en bestuur.

Sterke verhalen over mensen en buurten: opbouwwerk in Vlaanderen en Brussel, speciale editie van het TerZake Cahier, nr. 9 november 2003. Een los nummer kost €14,- (€10,- vanaf vijf exemplaren) (exclusief verzendkosten).

Bestellen: VIBOSO, Brussel, tel: 02/201 05 65, e-mail: info@viboso.be, <

Afrikaanderwijk, schoonste stadswijk

Het boekje *Afrikaanderwijk, na 2,5 jaar de schoonste stadswijk?* is een zeer lezenswaardig verslag van een 'schoon'project dat in de periode van juli 2000 tot januari 2003 in Rotterdam is uitgevoerd. Het is op een prettig manier relativerend en helder over de mogelijkheden en onmogelijkheden van de actoren in een dergelijk project; gemeentelijke diensten, bewoners én opbouwwerk. Conclusie: een effectieve aanpak kost tijd en aandacht.

Vraag een willekeurige bewoner van de Rotterdamse Afrikaanderwijk wanneer de wijk schoon is en hij of zij zal waarschijnlijk zeggen: 'Het is schoon als het niet vuil is.' En dat brengt, aldus Jacqueline Kalk van opbouwwerk BdF en auteur van het boekje *Afrikaanderwijk, na 2,5 jaar de schoonste stadswijk?*, de vraag met zich mee wanneer de wijk niet vuil is. Want drukke stadswijken als de Afrikaanderwijk, waar veel mensen op een klein oppervlak bij elkaar wonen, zullen nooit een totaal opgeruimd beeld geven. Dat neemt niet weg dat er in de Afrikaanderwijk wel wat mocht en nog steeds moet gebeuren.

Het project Afrikaanderwijk, de schoonste stadswijk is uitgevoerd door het opbouwwerk BdF, het wijkteam Afrikaanderwijk en de Bewoners Organisatie Afrikaanderwijk. Directe aanleiding tot het project – dat overigens een lange voorgeschiedenis kent – was een pilot waarin ondergrondse containers in de wijk zouden worden geplaatst. De pilot Schoon en Heel Afrikaanderwijk – onderdeel van het stedelijk programma Schoon en Heel Rotterdam – ging in 2000 van start. Belangrijk in de pilot was de afstemming tussen de verschillende actoren op het gebied van schoon in de wijk. Die afstemming bleek 'regelmatig onderwerp

van zorg en is dat gedurende de pilot een blijvend probleem bleekten. Dat heeft onder meer te maken met de vele partijen die bij verschillende onderdelen van de pilot betrokken waren. (...) Bij dit alles is een niet te onderschatten rol weggelegd voor het gegeven dat de betrokken niet dezelfde doelen hebben, noch bij de pilot noch bij het thema op zichzelf.'

In eerste instantie had het project Afrikaanderwijk, de schoonste stadswijk vooral de functie van een voorlichtingscampagne waarin het opbouwwerk een groot deel van de communicatie in de wijk verzorgde. Met deze campagnes is steeds geprobeerd de afvalregels onder de aandacht te brengen, op dat moment en blijvend. Ook is met verschillende methodieken op diverse plekken in de wijk de discussie over schoon op gang gebracht, er zijn twee 'knalschoonacties' gehouden, en het thema kwam ter sprake tijdens alle belangrijke bijeenkomsten in de wijk. Juist hierin ligt volgens de auteur de waarde van het project: 'Door het thema voortdurend, te pas en te onpas te agenderen en onder de aandacht te brengen. Door met bewoners het gesprek te blijven voeren over mogelijkheden en onmogelijkheden voor eigen invloed op een schone wijken de dienstverlening van bijvoorbeeld de stadsreiniging. (...) En: 'vanuit het opbouwwerk bestaat slechts een beperkte mogelijkheid om de dienstverlening van grote bureaucratisch georganiseerde diensten als de Roteb te beïnvloeden'.

Waardering

Opvallend is dat kort na de start van het project de bewoners hun wijk zien verbeteren, en daar ook een hogere waardering voor geven. Het probleem bleek vervolgens dat effect vast te houden. Dat dit vaak meer te maken heeft met (de afstemming tussen) de vele actoren, het beleid van gemeente en van de gemeentereiniging, de ingewikkelde regelgeving rond afvalverwerking en afvalaanbod en allerlei technische aangelegenheden, dan met de instelling van bewoners, wordt ook duidelijk in het verslag. In de Afrikaanderwijk, met zijn vele portiekwoningen, werd ervoor gekozen onder-

grondse containers te plaatsen in de hoop dat deze een efficiënte oplossing voor het vuilprobleem zouden zijn. In de praktijk bleek dat vanwege de gevoeligheid van het systeem, technische mankementen en de gebrekkige manier van plaatsen, flink tegen te vallen. De oplossing van bewoners om vaker het vuil op te halen, werd vanwege te hoge kosten afgewezen.

Wet van de remmende voorsprong

Illustratief is ook dat pilot en project niet synchroon liepen. De pilot Schoon en Heel Afrikaanderwijk (waarin ook de containers werden geplaatst) startte voordat het project Afrikaanderwijk Schoonste Stadswijk kon beginnen. Dit had vooral te maken met de langzame besluitvorming rond de middelen vanuit de Strategische Wijkaanpak, waaruit het project gedeeltelijk werd gefinancierd. Op het moment dat het opbouwwerk kon beginnen met het project was de pilot al bijna te einde, en verdween helaas ook een belangrijk deel van de structuur waarin Afrikaanderwijk, Schoonste Stadswijk had moeten worden ingebed. De wet van de remmende voorsprong deed volgens de auteur zijn werk:

'Beleidsambtenaren en mensen op de werkvloer waren er trots op dat de Afrikaanderwijk in 2000 schoner was dan vergelijkbare stadswijken. Vervolgens nam de beleidsmatige aandacht af en werd het aantal uitvoerenden in de straten teruggebracht.'

Ontluisterend voor de bewoners was ook dat het project in plaats van voor de toegezegde vier jaar, uiteindelijk slechts voor twee jaar werd gefinancierd. Een negatief signaal volgens het boekje: 'werd in eerste instantie de pilot in de ogen van actieve bewoners op een te vroeg moment gestopt, dit besluit getuigde in hun ogen wederom van weinig waardering voor de inzet van actieve bewoners, vrijwilligers en werkers.' Het vraagteken in de titel staat er ongetwijfeld niet voor niets.

Vanwege de tegenvallende resultaten werd het project halverwege bijgesteld. Met de beëindiging in het vooruitzicht is er in het laatste half jaar vooral gewerkt aan het ontwikkelen van een aanpak op het thema

Afrikaanderwijk, na 2,5 jaar de schoonste stadswijk?

Verslag over het project
Afrikaanderwijk,
onderdeel van
de strategische wijkaanpak,
ontwikkeld en uitgevoerd door
het opbouwwerk BdF
wijkteam Afrikaanderwijk
en de
Bewoners Organisatie Afrikaanderwijk
in de periode juli 2000 tot januari 2003

BdF, Jacqueline Kalk
april 2003

schoon die binnen de reguliere mogelijkheden van het opbouwwerk konden worden geïmplementeerd. Daarbij is gekozen voor een participatieproject en het versterken van bewonersinitiatieven.

Tijd en aandacht

Conclusie: een echt effectieve aanpak kost tijd en aandacht, aandacht die onder meer moet uitgaan naar de volgende punten:

- * Het thema schoon is niet gebaat bij kortdurende interventies.
- * Een systeem van ondergrondse containers is juist in een wijk met anonimiteit in het wonen en een geringe betrokkenheid bij de toch al beperkte openbare ruimte, (nog) geen gelukkige keuze.
- * Gedragsbeïnvloeding is geen marketingkwestie en is een proces van jaren.
- * Voor gedragsverandering is sanctionering belangrijk
- * Voor sanctionering moet voldoende capaciteit zijn.
- * Ingewikkelde regels rondom afval zorgen voor blijvende problemen rond de containers.
- * De regierol van de deelgemeente, afspraken met Roteb, gemeentewerkers en bewoners moeten een andere vorm krijgen, waarbij eerst het haalbare centraal staat en pas daarna het gewenste.

Maar, zo besluit het boek: 'In het project Afrikaanderwijk, de schoonste stadswijk zijn resultaten geboekt op het gebied van samenwerking, voorlichting en betrokkenheid van bewoners. Ook is met de meeste recente activiteit, het adoptieprogramma, een nieuwe brug geslagen naar de overheid. De activiteiten zijn gericht op het positief beïnvloeden van het zelfbeeld van bewoners en de waardering voor hun wijk. Gedragsverandering en verandering van bureaucratisch georganiseerde instanties zijn gelijkwaardig ingewikkelde kwesties waarbij interventies met korte termijn doelen de gewenste veranderingen op lange termijn bemoeilijken.'

Afrikaanderwijk, na 2,5 jaar de schoonste stadswijk?

Jacqueline Kalk, BdF;
Uitgave: stichting BdF.

<

Kennisdag Sociaal Vitaal Platteland

Plattelandontwikkeling begint steeds meer aan interesse vanuit de politiek te winnen. Grote veranderingen vinden plaats in zowel economisch, fysiek als sociaal opzicht. Economische structuren en traditionele sociale verbanden zijn sterk aan verandering onderhevig. Voorzieningen verschromen omdat het draagvlak onder de plaatselijke bevolking verandert. Het platteland wordt steeds vaker ervaren als een plek om alleen maar te wonen.

Nieuwkomers verdringen de autochtone bevolking waardoor jonge starters gedwongen worden hun heil elders te zoeken. De toenemende vergrijzing legt een belangrijk accent op het ontwikkelen van woon-zorg-welzijn combinaties. Bovendien kunnen we constateren dat plattelandontwikkeling geen zaak is van alleen de fysieke, economische of sociale pijler. Steeds meer wordt

aangespoord om samen te werken bij de behandeling van plattelandsvraagstukken.

Daarom organiseren IPP, LCO, Leader+, NIZW, Odyssee TNO Inro en X-S2 Kennisnetwerk sociaal beleid in opdracht van het ministerie van LNV en VWS:

Kennisdag Sociaal Vitaal Platteland

**Minister Veerman (LNV) geeft het startschot:
de Agenda Vitaal Platteland**

**Woensdag 28 januari 2004, Brabanthallen
Den Bosch**

Een unieke gelegenheid om samen met andere bestuurders, beleidsmakers en uitvoerders een eerste start te geven aan de

Agenda Vitaal Platteland. Op deze dag worden op een interactieve manier, door middel van een breed aanbod aan workshops en presentaties, diverse thema's over de ontwikkeling van het platteland behandeld. Zoals bijvoorbeeld:

- Burgerparticipatie: De hechte dorpsgemeenschap, bestaat ie nog?
- Wonen-zorg-welzijn: Wonen voor iedereen en de invloed op zorg en welzijn
- Nieuwe concepten voor voorzieningen: Stop de verschroming
- Lokale samenwerking: Sociaal, fysiek, economisch en de rol van de gemeente

Zie voor meer informatie en aanmelding: www.X-S2.nl

<

Dertig jaar Novib-kalender

De Novib-kalender is dertig geworden, en daarom heeft Novib er iets bijzonders van gemaakt. Met deze kalender haalt u een symbool in huis van wereldwijde, van onderling respect, betrokkenheid en hoop.

De foto's op de nieuwe Novib-kalender laten zien dat de wereld meer is dan ellende. Het jaar 2003 was moeilijk. Hongersnood in Afrika die werd overschaduwd door de oorlog in Irak. Aardbevingen in tal van landen. Sarsepidemie. Vogelppest in Nederland. Maar er is en blijft altijd hoop.

Topfotografen uit de hele wereld stuurden hun beste materiaal in, waaruit een internationale commissie de meest aansprekende foto's koos. Foto's die het veelzijdige en boeiende gezicht van de Derde Wereld laten zien. Een wereld waarin wordt gefeest en gelachen, gehuild en gerouwd, maar bovenal, een wereld waarin plaats is voor iedereen.

De kalender van 2004 is een unieke uitgave. Novib heeft twaalf bekende schrijfsters bereid gevonden de fotoachterzijde met teksten op te luisteren: Kristien Hemmerechts, Anne Provoost, Tesso de Loo, Conny Braam, Aya Zikken, Nelleke Noordervliet, Carolijn Visser, Hameeda Lakho, Helga Ruesbamen, Anna Enquist, Marion Bloem en Antjie Krog.

De kunstenaar Raymond Koop maakte bovendien drie kunstwerken gebaseerd op foto's uit de kalender 2004, met als resultaat een set van twee keer drie kunstkaarten.

Vanwege het dertigjarig bestaan van de Novib-kalender krijgt iedereen die de kalender bestelt als feestelijk extraatje een minikalender voor op het bureau of bij de telefoon.

Bestellen

De kalender 2004 (€21,95) en de set kunstkaarten (€8,95) kunnen worden besteld bij Novib, Antwoordnummer 10720, 2501 WB Den Haag, tel: 070 - 3421777, internet: www.novib.nl

<

Stad en Land

Mik Sand en Lind Ewald MD'Samenlevingsopbouw een landelijk netwerk waarin de lokale gemeenschap wordt versterkt en samenlevingsopbouw samenhangend wordt gedaan. Dit met name de regionale en plaatselijke (dagblad)pers. (Middelenroos) voor de komende jaren wordt door het bestuur van de gemeente mogelijk gemaakt. Verantwoordelijkheid van de naam van het blad en de inhoud, in aan de redactie van MD'Samenlevingsopbouw. Wijkroep 51, 2512 EA Den Haag, tel. 06-461 11 11 of de fax 070 366 6971

Enschede

Tweknet brengt wijk dichter bij elkaar. Wanneer is de bieb vandaag open? Houdt mijn huisarts spreekuur? En wat heeft de slaager om de hoek in de aanbidding? Bewoners van Twekelerveld kunnen het in de toekomst met één blik op hun computer zien. Met behulp van Tweknet, het wijknetwerk op de digitale snelweg.

Tweknet is een initiatief van de openbare bibliotheek en het Enschedese bedrijf KonICT. Inmiddels zijn ook stadsdeelmanagement Noord en wijkraadsvoorzitter F. Nijhuis betrokken bij de plannen, aldus **De**

Wentsche Courant Tubantia van 15 oktober.

Het idee: een digitaal netwerk voor de wijk, waar mensen en organisaties elkaar vinden en elkaars kennis en diensten benutten. 'Mensen maken steeds meer gebruik van internet', stelt communicatiewetenschapper S. de Vries van KonICT. 'Bovendien wil iedereen graag weten wat er in zijn buurt gebeurt. In Twekelerveld zijn al veel mensen bezig met internet. Verenigingen, de wijkraad, kerken, scholen, en individuele bewoners. Ze maken allemaal een eigen website, zonder contact met de ander.'

De dwarsverbindingen tussen alle websites van de wijk ontbreken op dit moment nog. Het wijkportaal Tweknet moet daarin op den duur verandering brengen. De Vries: 'Om te beginnen worden alle websites van organisaties, verenigingen, bedrijven en anderen die belang hebben bij de wijk, aangesloten op het portaal. Het nieuws dat de sportclub op zijn eigen site zet, moet automatisch op de centrale site van Tweknet terechtkomen. Daarnaast krijgen wijkbewoners toegang, via een eigen website. Uiteindelijk zijn er zoveel dwarsverbindingen dat iedereen alleen die informatie op zijn scherm krijgt, die voor hem ook daadwerkelijk interessant is. Het is nu nog toekomstmuziek, maar over een paar jaar zie je automatisch op je computerscherm wanneer de auto klaar is bij de garage, of de huisarts spreekuur houdt en wat de wijkraad tijdens de vergadering heeft besloten. Ook buurtradio en buurttelevisie behoren tot de mogelijkheden, net als publieke discussies of peilingen. Het is een eenvoudige manier om mensen bij elkaar te brengen.'

Tweknet is een proef, die mogelijk wordt uitgebreid over andere wijken van Enschede. Volgens De Vries heeft het project wel degelijk kans van slagen, omdat het niet van boven wordt opgelegd, maar van onderaf kan groeien.

Het bezwaar dat nog niet elk huishouden over een internetaansluiting beschikt, lost zich volgens de communicatiewetenschapper vanzelf op. 'Over tien jaar is dat geen thema meer. Het duurt niet meer lang, dan is internet een nutsvoorziening, zoals de televisie.'

Spijkensisse

Van mopperen wordt de straat niet schoon. Wie de straat inrijdt waar Angelique Bolk woont, verbaast zich dat hier de initiatiefneemster woont van de actie Spijkensisse. Schoon die volgend jaar april wordt gehouden. Hier, in de wijk Vogelenzang-Noord, zie je geen peuken op straat, rondwaaierend papier in de portieken of gedumpte rotzooi in de bosjes. Niets waaraan de 38-jarige moeder van twee kinderen zich zodanig zou kunnen ergeren om een actie tegen zwerfvuil te beginnen. Toch loopt Bolk te hoop tegen rotzooi op straat en dat doet ze met zoveel inzet dat ze inmiddels alle 33 bewonersverenigingen in Spijkensisse aan haar zijde weet. 'Het is begonnen met mijn kinderen. Ik werk niet buitenshuis, dus fiets ik geregeld met ze naar de winkels of naar de markt. Onderweg zie je vaak zoveel rotzooi liggen. Dan leg ik mijn kinderen uit dat je geen troep op straat mag gooien. Ik realiseerde me dat dat meteen mijn enige bijdrage was: mopperen. Vuil en slecht onderhoud groen, dat is iets waar we ons allemaal aan ergeren en we doen er niks aan. Dat vind ik raar' aldus Bolk in het **Rotterdams Dagblad van 17 september**.

(...) 'Ik merkte dat ik me sluiserend ergerde aan vuil en slecht groenonderhoud toen in Spijkensisse de discussie oplaaidte over de centrumplannen. Daar moest zoveel geld naar toe, realiseerde ik me, terwijl ik veel meer baat heb bij een veilige, prettige en bij voorkeur schone leefomgeving. In een forumdiscussie over de centrumplannen op de website van ONS heb ik mijn ongenoegen geuit: "Hoe zit 't met de wijken?" vroeg ik toen, "Die krijgen de

komende jaren de aandacht," kreeg ik te horen. Maar ik wilde die aandacht nu.' 'Daar sta je dan. Je wilt wat, maar je hebt het gevoel tegen dichte deuren aan te schoppen. Toen ben ik eens in het gemeentelijk beleid gedoken. Dat kostte me ontzettend veel moeite, want wat wist ik nou van politiek? Ik kreeg ontzettend veel steun, van bewonersgroepen die al jaren tegen dichte deuren schoppen, maar toch ook van de gemeente en raadsleden die wisten dat ik hier mee aan de gang ging. Zelfs het landelijk opbouwwerk raadde me aan hiermee door te gaan.' (...) 'Via de discussiesite is er een actiegroep gekomen, van vijf man. Toen zijn we zelf maar een programma gaan schrijven over de aanpak van zwerfvuil. Alle bewonersverenigingen heb ik aangeschreven en die hebben de moeite genomen om te luisteren. Zonder hun steun waren we nooit tot de gezamenlijke opruimactie kunnen komen. In overleg met wethouder Dijkman hebben we die gepland voor 16 april volgend jaar. Hij steunt ons facilitair. De scholen en sportscholen hebben ook toegezegd mee te doen. De dagerna gaan we er gewoon mee door, dan is het Bijspijkerdag.'

Voor het aanpakken van zwerfvuil in de Akkers en Vriesland zegt wethouder Dijkman nu drie ton te hebben. Dat is mooi, maar daar gaat alle geld in zitten. Andere wijken in Spijkensisse hebben jarenlang het nakijken. Straks is de rest verpauperd als wij gezamenlijk niets doen.'

Rotterdam

Het cement van de wijk De Millinxbuurt wordt gedragen door vrijwilligsters. De Rotterdamse Millinxbuurt krabbelt op uit een diep dal, met steun van vrijwilligers. Zij zetten zich al jaren met hart en ziel in voor de leefbaarheid in de Rotterdamse volksbuurt 'op Zuid'. Wie zijn die vrouwen die de speeltuin draaiende ouden, zaken regelen in het buurthuis en acties initiëren voor het behoud van de wijkagent? 'Zo'n gozer die op een scooter met neagentig langs de stoepen scheurt. Dat ergert me steeds meer,' aldus Andrea Soeteman 'de koningin van de Millinxbuurt' in een reportage in **Opzij van september 2003**.

Midden in de Millinxbuurt in de Rotterdamse deelgemeente Charlois (spreek uit: Sjaarfoos) ligt in een woestijn van steen een vrolijk gekleurde speeltuin. Voor een houten keet staat een allegaartje van stoelen in een kringetje. Straks komen buurtbewoners 'een bakkie doen'. Het speelparadijs voor de kinderen is dan even een hangplek voor ouderen.

Gerda Stout (64) -oma Gerda voor groot en klein- beheert drie dagen per week de speelplaats. Beetje schoonmaken een oogje in het zeil houden. Even op de kinderen passen als de ouders een boodschap doen. Maar man haalt het onkruid weg en geeft de toestellen of het hek een likje verf.

In de Millinxbuurt wonen veel nationaliteiten naast elkaar, maar in de speeltuin merkt ze weinig van cultuurverschillen. 'Welnee joh, dat komt pas als ze groot zijn.' (...) Ze heeft het allemaal meegemaakt, sinds ze elf jaar geleden naar Rotterdam verhuisde. De neergang van de voormalige middenklassebuurt naar een no-go area en het weer oprakbellen naar een nieuw bestaan. (...) Binnenkort wordt het Millnixparkhuis geopend: een combinatie van buurthuis en buitenschoolse opvang. (...)

De wederopbouw is niet alleen te danken aan professionele krachten en aan de miljoenen euro's die erin gestoken zijn, maar ook aan de inzet van vrijwilligers. 'Vrijwilligers vormen het cement van de buurt,' zegt Trudy de Bruijn. Ze werkt als beroepskracht in het Projectbureau Tarwewijk, waar de Millinxbuurt onderdeel van is. 'Als zij zouden wegvallen, zou het netwerk in zo'n buurt binnen de kortste keren in elkaar donderen.' Vrijwilligerswerk begint meestal met oppassen op de kinderen van de burens of voorlezen op school. Zo rollen vrouwen verder in het netwerk van mensen die zich inzetten voor de buurt. In Vrouwenhuis Cleo Patria bijvoorbeeld komen dagelijks vrouwen uit verschillende culturen bijeen, die deze ontmoetingsplaats ook zelf beheren.

(...) In het Cultuurhuis, dat de buurtbewoners zelf hebben opgetrokken in een leegstaand pand, vinden de laatste repetities plaats van het toneelstuk *Van dommen, molens en mensen* dat de buurtbewoners over zichzelf hebben gemaakt. (...) Bewoners leggen de laatste hand aan ontroerende improvisaties over hoop en wanhoop in een Rotterdamse volkswijk. (...)

De eveneens aanwezige Andrea Soeteman (43), de koningin van de Millinxbuurt, streed treed meer dan tien voor meer leefbaarheid.

In 1998 werd ze gekozen tot Charloiser van het jaar. 'In vergaderingen kwam mijn grote mond goed van pas. Maar het mobiliseren van buurtbewoners was monnikenwerk.' Als je in de Millinxbuurt mensen bij elkaar wilt brengen, moet je liefst de avond vantevoren persoonlijk langs gaan. Folders in de bus doen helpt niet.'

(...) Toch is er ook het Millinxbuurtgevoel. In deze volksbuurt heersen anderen normen dan in een Vinexwijk. Op een mooie zomeravond schalt muziek uit heel de wereld uit de ramen en maar weinigen storen zich daaraan. Zittend op hun stoepje, in de avondzon, delen wijkbewoners een zak patat. En de bewoner van tien huizen verder heet ook buurman. En dat, vindt Soeteman, is de grote charme van de buurt. 'Zoveel nationaliteiten die zo goed naast elkaar kunnen wonen'

Zwolle

Het was en het blijft de volkswijk 'Het is van het grootste belang dat organisaties en vooral de politiek alert blijven op de problematiek in achterstandswijken. Het geldt niet alleen voor de Indische Buurt in Zwolle, maar voor alle volksbuurten. Zodra er economisch gezien ruis op de lijn zit, vallen in dergelijke buurten de eerste klappen. En die komen hard aan, zo hard, dat ze een hele buurt mee kunnen slepen.' Joop Schinkel, opbouwwerker in de Indische Buurt, weet waarover hij het heeft. Hij was een van de mensen die al weer bijna tien jaar geleden zijn schouders onder de klus zette om de Indische Buurt uit een diep dal te trekken, aldus de **Apeldoornse Courant van 23 september**.

De vooroorlogse Indische Buurt, in de volksmond De Vlaskkers, kreeg in de jaren negentig in de stad een negatief imago. Verkeerd woonbeleid, of het geheel ontbreken daarvan, leidde begin jaren negentig tot escalatie, waarbij allochtonen het slachtoffer werden van hevige rellen. Vanaf dit dieptepunt werd begonnen met de 'herstelwerkzaamheden'. Joop Schinkel was er bij, samen met Freddy Trompetter namens de woningbouwcorporaties en wijkagent Wessel van de Maten. 'We kozen voor een integrale aanpak van de problematiek. Een generatie ontwikkeling. Niet omdat we hier graag 25 jaar wilden werken, maar omdat dit de enige manier is om een dergelijk wijk weer uit het slop te halen. Wonen, opleiding, werken, inkomen, justitie en noem maar op: het heeft allemaal met elkaar te maken. Zonder hierin samenhang te

brengen bereik je niets.'

Het Buurt Innovatie Team Zwolle (BITZ) werd opgericht. 'Het doel was om de hulpverlening in de wijk te structureren,' aldus Schinkel. 'Alle instanties waren er wel, maar hun inspanningen waren niet op elkaar afgesteld. Wij probeerden er nu enige samenhang in te brengen, zodat de bewoners ook resultaten zouden kunnen zien.'

De aanpak van BITZ ging niet uit van het indammen van de problemen, maar van het onderstrepen van de kwaliteiten van de wijk. 'Een positieve benadering, zodat de bewoners hun eigen wijk weer gingen waarderen,' aldus Joop Schinkel. Het opknappen van woningen en de woonomgeving was een heel zichtbaar en stimulerend resultaat. Maar ook individueel gericht werden op het gebied van arbeidsbemiddeling, scholing, schuldsanering, wonen en zelfs uitstaande celstraffen resultaten geboekt.

Na nog een korte inzinking halverwege de jaren negentig, met opnieuw onregeligheden en enkele veroordelingen door de rechtbank, is het tot nu toe goed gegaan met de wijk. Ook de 27 allochtonen gezinnen voelen zich er op hun gemak. 'Het wij-gevoel is weer terug,' meent Schinkel. 'Mensen vinden hun woonomgeving weer van belang. Het was en blijft een volkswijk. We wilden dat ook niet veranderen, maar normaliseren. Onder die omstandigheden kan hier sprake zijn van verdraagzaamheid en kwaliteit. Maar aandacht blijft nodig.'

Bergen op Zoom

Bewoners nader tot elkaar De problemen zijn de Sterrenbuurt nog lang niet uit, maar met een feest gezin je Nederlandse bewoners en mensen van allochtone afkomst dicht bij elkaar. Het is een bekend probleem dat allochtone jeugd overlast veroorzaakt in wijk Oost. Bewoners van de Sterrenbuurt kunnen daarover meepraten. Met name die overlast en het feit dat allochtone en autochtone bewoners nauwelijks contact met elkaar hebben, waren aanleiding om begin dit jaar een bewonerscomité op te richten waarin zowel Nederlanders als Turken en Marokkanen zitten, bericht **BN De Stem op 6 oktober**.

Na een moeizaam begin is er onder leiding van opbouwwerker T. Nijsen van Traverse nu een club van bijna twintig mensen die praten over de problemen die in de wijk spelen en eraan werken om die op te lossen. Volgens Nijsen is er een keerpunt bereikt. 'In het

begin was er amper belangstelling, maar nu hebben zich zelfs mensen gemeld die bij het vorige buurtcomité betrokken waren. We zijn er nog lang niet, maar we kunnen nu met de verschillende bewonersgroepen de schouders eronder zetten om de leefbaarheid in de wijk te verbeteren.' Voorzitter L. van de Watering van het bewonerscomité zegt dat het belangrijk is dat de bewoners van de Sterrenbuurt nader tot elkaar komen. 'Zo krijgen zij begrip voor elkaars situatie, de cultuur van de ander. We hopen de communicatie tussen allochtonen en autochtonen op gang te brengen. Door het organiseren van activiteiten moet de Sterrenbuurt weer bruisend worden.'

Bewonerscomité, de Turkse vereniging Tekev, Traverse, Centrum voor de Kunsten en gemeente hadden voor het integratiefeest een programma bomvol activiteiten in elkaar gedraaid. 'We zijn tevreden voor deze eerste keer en gaan zeker door op de ingeslagen weg.' Het integratiefeest was ook een mooie gelegenheid om eens te kijken wat er zou moeten gebeuren om de leefbaarheid in de wijk op te krikken, schrijft **BN De Stem op dezelfde dag**. Belangrijk voor de bewoners was dat het spelen terug komt in de buurt. Die ruimte is nu te beperkt. Samen met de gemeente heeft het comité daarvoor een voorstel gemaakt. Bewoners moeten zich verantwoordelijk gaan voelen voor de buurt en voor elkaar. Op het integratiefeest riep de wethouder Marokkaanse ouders op hun verantwoordelijkheid te nemen in de opvoeding van hun kinderen buiten de deur. Zij kunnen hierbij ondersteuning krijgen van professionele organisaties, zoals de welzijnsstichting Traverse en de GGD. Scholen en politie worden hier ook bij betrokken.

Enschede

Een Roombeker op elke schoorsteenmantel. Wat zou het mooi zijn: een Roombeker in elke nieuwe woning die in de wijk verrijst. Een kunstzinnig uitgevoerde trofee als symbool van verbondenheid en een nieuwe start in eendrachtige samenwerking. Voor terugkeerders en nieuwkomers die in Roombeek de handen uit de mouwen steken.

Opbouwwerkers van de Stichting Welzijn Stadsdeel Noord vroegen de Enschedese kunstenaar André Boone om een Roombeker te maken. Het symbolische object is bedoeld voor mensen die hun specifieke kwaliteiten ten goede laten komen aan de wederopbouw van de weggevaagde wijk, aldus **De Twentsche Courant Tubantia van 14 oktober 2003**

Iedereen die iets doet, in welke vorm dan ook, waar de hele wijk van profiteert, krijgt een beloning in de vorm van de Roombeker. 'Het streven is dat iedereen straks een Roombeker op de schoorsteenmantel heeft staan', zegt René van Rijn, een van de tijdelijke opbouwwerkers in Roombeek.

Het is de kunst om bepaalde kwaliteiten van bewoners op te sporen en vervolgens in te zetten bij de ontwikkeling van de wijk. Voorbeeldje: iemand die fotograferen als hobby heeft, zou plaatsjes kunnen maken voor de wijkkrant. En zo zijn er legio kwaliteiten te bedenken.

Leuth

Dorpsplatform steekt handen uit de mouwen 'Als het maar niet bij praten blijft.' Die reactie van Leuthenaren op de leefbaarheidsenquête in hun dorp is inmiddels gelogenstraft.

Dorpsbewoners verenigd in Leuth Actief praten niet. Zij doen. Het begon allemaal met een leefbaarheidsenquête vorig jaar in het dorp. De gemeente wil de leefbaarheid in Leuth met de burgers samen verbeteren. Met ambtelijke ondersteuning vormde een groep enthousiaste Leuthenaren een dorpsplatform, aldus **de Gelderlander van 23 september**. Na een half jaar staat 'Leuth Actief' op een keerpunt. De gemeente trekt zich langzaam terug, de organisatie is opgezet en de werkgroepen gaan nu zelf aan de slag. Een week geleden kwamen de verschillende werkgroepen weer bijeen in Het Heuveltje in Leuth om de plannen en de resultaten te bespreken. Bevlogen Leuthenaren, zowel 'echte' als import. Bijgestaan door vertegenwoordigers van politie, woningcorporatie en gemeente. De groep is opgesplitst in verschillende werkgroepen die zich bezig houden met zaken als wonen, leefomgeving, verkeer, bomen en groen. Zaken die dicht bij huis liggen, daar gaat het om. Kleinschalig en juist daarom tastbaar voor de bewoners.

Almelo

Vrijwilligers moeten van 'service' succes maken. Op de lijst staan de namen van elf vrijwilligers. Zij moeten van het gisteren geopende Wijk Service Punt aan de Bouwstaf in Almelo een succes maken. De vrijwilligers staan niet alleen want ook de politie, de gemeente en woningcorporatie Beter Wonen zijn present.

Bewoners kunnen zich daar melden voor allerlei vragen over Noord-West Almelo. Want het werkterrein van het servicepunt is groot. De gemeente hecht erg aan dit initiatief. Dat bleek ook tijdens de opening door burgemeester M. Knip.

Dit Wijk Service Punt is een nieuw fenomeen in de stad, aldus **De Twentsche Courant Tubantia van 30 september 2003**. Volgens stadsdeelcoördinator K. Kok moeten er later in andere wijken ook van dit soort servicepunten komen. Dat om de hulpverlening dichterbij de mensen te brengen. Kok vindt het een groot succes dat er inmiddels al zoveel vrijwilligers zijn gevonden. De eerste vijf volgen inmiddels al een cursus. 'In dat team zitten zowel mensen uit de Kerkelanden als uit de Aaldenknhoek. Dat is toch geweldig; mensen die eerder lijnrecht tegenover elkaar stonden en nu samenwerken.' Voorzitter H. Grootenhuys van de wijkcommissie Kerkelanden vindt dat de samenwerking Aaldenknhoek en Kerkelanden hiermee is ingezet. Burgemeester M. Knip stelt dat vrijwilligers het cement van de samenwerking zijn. Over het werk dat zij verrichten: 'Het mag ook leuk werk zijn. U moet er plezier in hebben en daar heb ik alle vertrouwen in.' Bewoners van de wijk kunnen met allerlei vragen bij het servicepunt terecht. Kok: 'Ja, ook klachten over hondenpoep. Maar ook voor alle andere zaken.'

Leeuwarden

Legale hangplek 'uit de tijd'. Het wordt tijd om na te denken over het nut van legale hangplekken voor de jeugd, vindt een jongerenwerker uit Leeuwarden.

Maandagavond werd een jeugdjonk door de jongeren in brand gestoken. Overal zie je hetzelfde gebeuren. Eerst is er jarenlang gezeur om een eigen hangplek. Is zo'n ding er eindelijk, wordt ie gesloopt, 'aldus de jongerenwerker in **de Leeuwarder Courant van 15 oktober**.

Hamburg

De vadercrèche. Vaders die een hekel hebben aan winkelen kunnen sinds kort terecht in de crèche. In de Nox Bar in Hamburg kunnen moeders hem voor tien euro tot zes uur achterlaten. Moeder krijgt zelfs een afhaalbonnetje om hem aan het eind van de middag weer op te halen, is het opmerkelijke nieuws-van-de-week van een Kidsweekredacteur in **Kidsweek van 17 oktober**. 'Je vader krijgt een naamplaatje, twee bier-tjes, een warme maaltijd, spelcomputers en hij mag voetbalwedstrijden kijken op een groot scherm. Het is wel een eind rijden maar dan kan je moeder tenminste rustig winkelen zonder dat gezeur dat pa naar huis wil.'

<

stimio

De schakel in uw communicatieketen

Een ideaal communicatie-concept

De communicatie-keten telt vele schakels. U heeft ideeën nodig en teksten, vormgeving, drukwerk, een congres, een videofilm of een Internet-site om die ideeën werkelijkheid te laten worden. Daarbij schakelt u specialisten in, zoals vormgevers, tekstschrijvers, drukkers, communicatie-adviseurs enz.

Maak daarbij gebruik van een beproefd concept. Bij u om de hoek, bij wijze van spreken. Eén adres, waar u met al uw wensen en vragen rond communicatie terecht kunt. Of het nu gaat om advisering of uitvoering, om kleine of grote projecten, om één dienst of product of een combinatie van meerdere diensten en producten. Aan u de keuze:

- teksten/interviews voor folders, brochures, tijdschriften en videoproducties
- advisering & uitvoering interne en externe communicatie
- coaching van pr-medewerkers
- beleidsadviesing & -implementatie, informatievoorziening & monitoring
- organisatie van conferenties & congressen
- samenstelling & productie van videofilms
- vormgeving, dtp & drukwerk

Flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit

Stimio bewijst al 15 jaar een uitstekende partner te zijn als het gaat om flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit. Bovendien beschikken wij door onze duurzame relaties met opdrachtgevers in de non profit-sector over de nodige ervaring en deskundigheid op beleids-terreinen als welzijn, gezondheidszorg, arbeidsmarktbeleid, minderhedenbeleid en onderwijs.

Wij werk(t)en voor o.a.: de ministeries van VWS, Binnenlandse Zaken en Onderwijs & Wetenschappen, Arbeidsvoorziening Nederland, het Landelijk Centrum Opbouwwerk, JMW, de FLOM, de NP/CF, de NOT, Nederlands Politie museum, Compaq Nederland, SAP enz.

Geïnteresseerd in een vrijblijvende kennismaking?

Bel ons voor toezending van onze bureau-brochure
of voor het maken van een afspraak.

stimio

COMMUNICATIE PROJECTEN BV

communicatie- & beleidsadviesing
informatievoorziening & monitoring
tekstschrijven & journalistieke producties
management conferenties & symposia
audio-visuele producties
vormgeving & dtp
drukwerk

HSA001000183
197
Tijdschriften MO

Den Bommel 2
4194 TZ Meteren
Tel 0345 - 569844
Fax 0345 - 569825
e-mail stimio@wxs.nl